VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Meerjarenkoers
2023-2026

Inhoud:

Algemeen

Voorwoord 4
Wat doen Brandweer Fryslân en de afdeling Crisisbeheersing? 5
Wat doet GGD Fryslân? 7
Hoe zijn we georganiseerd? 8
Veiligheidsregio Fryslân in cijfers 9
Wettelijke basis 10-11
Evaluatie beleidsplannen 2019 – 2022 12-13

Veiligheid

Inleiding beleidsplan Veiligheid 12-22
Accent voor de komende jaren 23-29
Borging wettelijke adviestaken 30-33

Bijlage 1: Borging wettelijke eisen 34-35

Gezondheid

Inleiding 38-41
Elkenien: voor alle inwoners van Fryslân 42-43
Bijdrage en rollen GGD Fryslân 44
Ontwikkelingen en ambities in de context van publieke gezondheid 45-47
Agenda publieke gezondheid voor Elkenien 48-49
Lyts 50-53
Jong 54-57
Grut 58-61
Wiis 62-65
Organisatie 66-67

Bijlage 1:
Bronnen en cijfers die we volgen 68-69

Bijlage 2:
Totaaloverzicht taken en wettelijke grondslag 70

Voorwoord

Voor u ligt de meerjarenkoers van Veiligheidsregio Fryslân. Een beleidsplan waar we onder andere het programma Veiligheid en de Agenda Publieke Gezondheid voor het programma Gezondheid toelichten. Het doel van de meerjarenkoers is laten zien welke koers wij de komende jaren willen varen: dit is hoe wij een bijdrage gaan leveren aan de veiligheid en de gezondheid van de inwoners van Fryslân.

Op het moment van schrijven staat ons land voor de nodige opgaven. Dit brengt ook voor Fryslân de nodige uitdagingen met zich mee. De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, de gevolgen van krimp en vergrijzing, het toenemende verschil tussen arm en rijk en de veranderende inrichting van ons landschap - maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op ons werk en waar we ons op zullen moeten voorbereiden. Om u zo goed mogelijk mee te nemen in de meerjarenkoers, hebben we het plan inhoudelijk verdeeld in de twee hoofdthema's veiligheid en gezondheid. In het eerste deel van het beleidsplan schetsen we onze opdracht, hoe wij zijn georganiseerd om aan die opdracht te voldoen, wat de wettelijke basis vormt voor ons werk en we blikken terug op het vorige beleidsplan. Vervolgens geven we voor zowel het programma Veiligheid als het programma Gezondheid uitleg over de koers en richting.

Wat doen Brandweer Fryslân en de afdeling Crisisbeheersing?

De kerntaken op het gebied van brandweerzorg, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening worden uitgevoerd door Brandweer Fryslân en de afdeling Crisisbeheersing. Wij richten ons op fysieke veiligheid: het voorkomen en beheersen van risico's en het bestrijden van incidenten en crises.

Brandweer Fryslân

Brandweer Fryslân voorkomt, beperkt en bestrijdt brand en ongevallen. Het 'beperken' en 'bestrijden' kent een grote verscheidenheid aan uitingsvormen. Brandweer Fryslân rukt per jaar tussen de 3.500 en 4.000 keer uit. De meeste meldingen (plusminus twee derde van de meldingen) zijn brandgerelateerd. De overige meldingen gaan veelal over hulpverlening bij verkeersongevallen, dieren in nood (denk aan mesthulpverlening) en het verlenen van hulp aan andere partijen. Daarnaast zien we de laatste jaren een toename van het aantal meldingen dat gaat over de aantasting van de leefomgeving, zoals wateroverlast en natuurbranden.

Het voorkomen van branden en ongevallen gaat grotendeels over het adviseren over ruimtelijke plannen, omgevingsplannen en de aanvragen voor evenementen- en omgevingsvergunningen. Daarnaast geven we onder de noemer 'Brandveilig Leven' voorlichtingen om mensen bewust te maken van de gevaren van brand en hoe deze te voorkomen.

Crisisbeheersing

De afdeling Crisisbeheersing speelt een grote rol in uiteenlopende typen crises. Van fysieke veiligheidsissues, een vogelgriepuitbraak tot de COVID-19-crisis en de coördinatie van de opvang van vluchtelingen. De afdeling is verantwoordelijk voor werving, selectie en vakbekwame crisisorganisatie. Daarnaast geeft de afdeling Crisisbeheersing advies bij de voorbereiding van risicovolle evenementen en bevordert het risicobewustzijn en de redzaamheid van Friese inwoners.

Tot slot zorgt de afdeling voor afspraken, afstemming en coördinatie tussen alle betrokken partijen. Denk daarbij aan de verbinding met:

- Hulpdiensten, andere veiligheidsregio's en vitale partners
- Zorgorganisaties (de GHOR-taak van de afdeling Crisisbeheersing). Tijdens crises coördineert de GHOR de samenwerking tussen de verschillende geneeskundige hulpdiensten, zodat ze samen één hulpverleningsketen vormen. Voorafgaand aan een crises vervult de GHOR een adviserende rol. Daarnaast voorziet de GHOR alle hulpdiensten van dezelfde informatie, zodat de gehele keten goed voorbereid is op een crisis. Kortom: de GHOR is de verbindende schakel tussen veiligheid en gezondheid.
- Friese gemeenten (de taak bevolkingszorg van de afdeling Crisisbeheersing). De afdeling Crisisbeheersing ondersteunt ook gemeenten bij de voorbereiding op een crisis. De afdeling is verantwoordelijk voor:
  - de bemensing van de expertteams
  - de opleiding en oefening van het gemeentelijk personeel en de expertteams
  - actuele plannen

De afdeling Crisisbeheersing heeft zich meer dan eens bewezen. Vooral de afgelopen jaren is een beroep gedaan op de coördinerende rol. Met name in de afstemming en uitwisseling van data tussen veiligheidsregio, gemeenten en de landelijke overheid.

Veiligheidsregio's zijn oorspronkelijk opgericht voor brandweer en acute crisisbeheersing. Het doel was altijd om acuut slagkracht te kunnen leveren bij rampen of grote incidenten. Dat uitgangspunt hanteert Veiligheidsregio Fryslân ook. Mocht er landelijk toch een afwijkend besluit worden genomen, dan conformeren wij ons hieraan en voeren we de taak uit zoals van ons mag worden verwacht.

Wat doet GGD Fryslân?

GGD Fryslân (hierna te noemen: "de GGD") is de gezondheidsdienst van de Friese gemeenten. Het hoofddoel van de GGD is de volksgezondheid te beschermen en te bevorderen. Dit doen wij onder meer door:

Monitoring, signalering en advisering:

De GGD levert informatie over gezondheid aan Friese inwoners, overheden en ketenpartners. Een belangrijk onderdeel hiervan is de jeugdgezondheidszorg. Kinderen van 0-4 jaar komen op het consultatiebureau, kinderen van 4-12 jaar worden gezien door de jeugdverpleegkundige en de arts op de basisschool en het contact met jeugd van 12+ loopt via de middelbare school. Ook signalering en eventuele doorverwijzing naar de eerste lijn wordt opgepakt door de GGD.
De GGD informeert gemeenten en netwerkpartners met behulp van epidemiologische gegevens, maar ook door onderzoek en specifieke vakkennis zoals medische milieukunde.

Uitvoering te geven aan gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering:

Wij stimuleren Friese inwoners om gezond te blijven én gezonder te worden. Dit doen we door middel van gezondheidsbevordering op lokaal en provinciaal niveau. Onderdeel hiervan is preventie in de breedste zin van het woord, gericht op leefstijl, leefomgeving en opvoeding. Wij coördineren de Friese Preventieaanpak en werken met veel partners aan gelijke kansen op gezondheid voor alle inwoners van Fryslân. Daarnaast bieden we Friese inwoners indien nodig bescherming op het gebied van gezondheid. Dit doen we uiteraard met onze jeugdgezondheidszorg, maar ook met onze infectiebestrijding. Denk aan de bestrijding van het coronavirus, medische milieukunde en beroeps- en reizigersvaccinatie.

Bij rampen en crises te waken over de publieke gezondheid:

In het geval van persoonlijke of collectieve crisis, ondersteunen we inwoners, gemeenten en netwerkpartners bij het beperken van schade en het herstellen van de levenskwaliteit. Denk daarbij aan mensen met psychische problematiek, schulden- en/of verslavingsproblematiek. Omdat de problematiek in veel gevallen meervoudig is, is het van groot belang de zorg juist af te stemmen om verder leed en/of escalatie te voorkomen. Hiervoor zijn onder meer de meldpunten 'zorgwekkend gedrag' en 'vervuiling en verwaarlozing' ingericht.

Toezicht te houden:

Wij voeren inspecties uit en houden toezicht op de kwaliteit op het moment dat de volksgezondheid in het geding kan komen. Denk hierbij aan inspectie op kinderopvang en technische hygiënezorg.

De GGD is hiermee een advies- en uitvoeringsorganisatie van en voor alle Friese gemeenten. Wij werken lokaal waar het kan, zodat we dicht bij de inwoner en gemeente staan, en provinciaal waar het moet.

Hoe zijn we georganiseerd?

Met GGD Fryslân, Brandweer Fryslân en crisisbeheersing onder één dak, ontstaat één organisatie die dé alerte en slagvaardige organisatie is waarin gemeenten zich verbinden en zich verbonden voelen op het terrein van publieke gezondheid en fysieke veiligheid. Zo draagt Veiligheidsregio Fryslân bij aan een veilig en gezond Fryslân.

Bij Brandweer Fryslân werken meer dan 1.400 mensen, waaronder ongeveer 50 beroepsbrandweermensen en 1.200 vrijwilligers. Daarnaast zijn zo'n 150 mensen actief in de beroepsondersteuning. De brandweerorganisatie is onderverdeeld in twee geografische afdelingen: Noord en Zuid. Elke geografische afdeling heeft naast de zorg voor de repressieve organisatie ook de zorg voor een functioneel gebied: vakbekwaamheid en materieelbeheer. Het derde functioneel gebied, risicobeheersing en planvorming, is verantwoordelijk voor adviseringen, planning en het uitvoeren van procedures voor de hele provincie.

Binnen Veiligheidsregio Fryslân houden circa 30 medewerkers zich direct bezig met crisisbeheersing. Daarnaast zijn er veel mensen betrokken via het grote netwerk dat er is. Meest in het oog springende zijn de 300 crisisfunctionarissen die bij Friese overheden werken en zo een deel van hun tijd gebruiken voor het (voorbereid zijn op het) beheersen van crises. Ook zijn er veel samenwerkingspartners annex met crisisbeheersing variërend van onderwijsinstellingen tot nutsbedrijven en van zorginstellingen tot commerciële bedrijven.

GGD Fryslân werkt zoveel mogelijk vanuit regioteams: lokaal, dicht bij inwoners en gemeenten. Sommigen taakvelden zijn provinciaal. Afhankelijk van de opgave, heeft de GGD een bepaalde rol. We zijn adviseur, kennispartner, regisseur, coördinator, verbinder of toezichthouder. We dragen zorg voor de uitvoering van onze taken, zijn verbindend in het medische, fysieke en sociale domein en als netwerkorganisatie een spin in het web op het gezondheid en welzijn. Binnen de reguliere GGD zijn er ongeveer 550 medewerkers aan het werk. Als gevolg van corona is er een veel groter personeelsbestand dat nog in de lucht wordt gehouden in opdracht van het Ministerie van VWS.

Er wordt gewerkt in zelforganiserende teams. De kracht van zelforganisatie is dat een professional hiermee de ruimte heeft om dat te doen wat er (lokaal) nodig is voor de inwoner, gemeente of netwerkpartner. Uiteraard binnen kaders en wet- en regelgeving.

Onze bedrijfsvoeringstaken zijn ondergebracht in het organisatieonderdeel Bedrijfsvoering, waarin circa 125 medewerkers werkzaam zijn. Zij ondersteunen en faciliteren de primaire processen van de brandweer, de GGD en crisisbeheersing.

Wettelijke basis

Veiligheid

Veiligheid is bij uitstek een lokale aangelegenheid en een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Door te reizen, te werken en te wonen ontstaan in ons dagelijks leven continu risico's voor de veiligheid. Omdat onze veiligheid voortdurend op de proef wordt gesteld, is het een belangrijk thema in het beleid van nationale, regionale en lokale overheden.

Hoewel veiligheid vooral een lokale aangelegenheid is, beperken rampen en crises zich vaak niet tot de gemeentegrens. Om zowel de bestuurlijke aansturing als de operationele bestrijding van rampen en crises effectiever en efficiënter te maken, is de Wet veiligheidsregio's opgesteld. Hierin is vastgelegd dat er 25 veiligheidsregio's in Nederland zijn. Veiligheidsregio Fryslân is één van deze regio's.

De Wet veiligheidsregio's beschrijft in artikel 10 welke taken gemeenten aan het bestuur van de veiligheidsregio overdragen. Het gaat om taken op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing, brandweerzorg, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en risicobeheersing en -advisering.

In de afgelopen beleidsperiode is de Wet veiligheidsregio's geëvalueerd. In deze evaluatie is te lezen dat de commissie Muller concludeert dat veiligheidsregio's goed functioneren als het gaat om regionale branden, incidenten en crises. Maar, crises worden ingewikkelder en overschrijden vaker regionale grenzen. Gevolg hiervan is dat we meer moeten samenwerken: veiligheidsregio's onderling, maar ook met crisispartners en het Rijk. De commissie adviseert het kabinet daarom in de wet een duidelijk onderscheid te maken tussen crisisbeheersing en brandweerzorg, zodat regionale en landelijke samenwerking meer afgedwongen wordt en om de GHOR-organisatie onder te brengen binnen crisisbeheersing.

Tot op heden heeft dit nog niet geresulteerd in een aanpassing van de wet. Mocht de wetgever deze adviezen overnemen, dan gaat dit zeker impact hebben op onze interne manier van organiseren. De buitenmuren lijken echter intact te blijven en vanuit die gedachte is dit nieuwe beleidsplan ook opgesteld. Uiteraard blijven we deze ontwikkeling nauwlettend volgen en mocht het toch een grote impact hebben op ons beleid, dan komen wij hier bij het bestuur op terug.

Gezondheid

De Wet Publieke Gezondheid (WPG) is het belangrijkste kader voor het werk binnen de GGD. Deze wet biedt de grondslag voor de taakvelden Jeugdgezondheidszorg, Gezondheidsbevordering, Infectieziektebestrijding, Rijksvaccinatieprogramma, Epidemiologie, Beleidsadvisering, Medische Milieukunde, TBC, Soa Sense, Technische hygiënezorg, Academische Werkplaats en Ouderengezondheidszorg.

De Wet Publieke Gezondheid staat aan de vooravond van wijzigingen. Hoe dit eruit komt te zien, is nog niet duidelijk. Er wordt in de eerste plaats gewerkt aan een structureel wettelijk kader voor de bestrijding van infectieziekten met pandemisch potentieel. In de tweede en derde tranches zal gewerkt worden aan de onderwerpen die onder de WPG moeten (blijven) vallen.

Naast de Wet Publieke Gezondheid zijn er nog andere wetten van toepassing waardoor bepaalde taken zijn belegd bij GGD; publieke gezondheidszorg asielzoekers, maatschappelijke crisisondersteuning, inspecties WMO, meldpunten zorg en veiligheid, lijkschouw, forensische geneeskunde en inspecties kinderopvang. Een volledig overzicht van de wettelijke grondslag per GGD-taak staat in bijlage 2.

Evaluatie beleidsplannen 2019 – 2022

Iedere vier jaar maken we een nieuw beleidsplan. Dat betekent uiteraard niet dat vorige beleidsplannen niet meer van betekenis zijn. We proberen zoveel mogelijk de lijn van de vorige beleidsplannen door te zetten, maar leggen elke beleidsperiode nieuwe accenten. In het najaar van 2021 zijn de vorige meerjarenbeleidsplannen geëvalueerd om zo informatie op te halen die kan helpen bij het maken van de nieuwe beleidsplannen.

Een belangrijk verschil met de vorige beleidsperiode is dat er voorheen gewerkt werd met drie beleidsplannen: Gezondheid, Veiligheid en Organisatie. Tijdens het project 'Begroting 3.0' koos het bestuur ervoor dit terug te brengen naar Gezondheid en Veiligheid. De overkoepelende beleidsthema's die voorheen in het programma Organisatie beschreven werden, worden geïntegreerd in de programma's Gezondheid en Veiligheid. Daarnaast is er deze beleidsperiode voor gekozen een agenda Publieke Gezondheid te hanteren voor het beleidsplan Gezondheid.

Uit de evaluatie bleek dat er in de afgelopen beleidsperiode veel werk is verzet. Met als prettige constatering dat de organisatie naar behoren heeft gefunctioneerd. De beleidsperiode begon met de calamiteit rondom de Msc Zoë. Een jaar later barstte de coronacrisis in volle omvang los. Ondanks deze bijzondere gebeurtenissen, zijn de basistaken zoveel mogelijk naar behoren uitgevoerd.

Dat betekent dat de Friese crisisorganisatie en de brandweer altijd gereed stonden op het moment dat het nodig was. GGD Fryslân is erin geslaagd om naast zijn belangrijke rol in het bestrijden van het coronavirus, de overige publieke gezondheidszorgtaken zoveel mogelijk uit te voeren. Zo is de vaccinatiegraad voor de vaccinaties van het Rijksvaccinatieprogramma op peil gebleven en voor de HPV-vaccinatie zelfs gestegen. De advisering aan gemeenten over hun beleid en ontwikkeling ging grotendeels door.

Mooie bijkomstigheid is dat dit beeld door meerdere partijen werd onderstreept. De inspectie Justitie & Veiligheid heeft bevestigd dat onze veiligheidsregio in ruime mate voldoet aan de basisvereisten van crisismanagement. Sterker nog, ze noemen Veiligheidsregio Fryslân een voorbeeld voor andere regio's. Ook hebben we de afgelopen beleidsperiode jaarlijks de HKZ-audit (het certificaat dat de kwaliteitsnormen van de GGD en GHOR toetst) positief afgerond. Als kers op de taart ontvingen we zowel vlak voor, als direct na de coronacrisis het certificaat Great Place to Work. Een certificaat dat uitgegeven wordt wanneer het personeel de organisatie als bijzonder positief beoordeelt.

Kortom: het fundament van de organisatie is veelvuldig getest en toch voldoende robuust gebleken. Wel hebben deze crises, met name de coronacrisis, een stagnerende impact gehad op het realiseren van ontwikkelingen en vernieuwingen. Kijken we naar de geformuleerde ambities in het vorige beleidsplan, dan zien we dat we hier niet helemaal in geslaagd zijn. Weliswaar zijn op alle geformuleerde ambities stappen gezet, maar niet altijd in die mate waar vooraf op gehoopt was. Een aantal van deze ambities komen dan ook in het nieuwe meerjarenbeleidsplan terug, al dan niet met een actualisatie van de beschrijving.

Uit de evaluatie bleek ook dat de haalbaarheid van de ambities niet altijd meetbaar is. Soms omdat een ambitie onduidelijk geformuleerd is, maar veelal omdat het meetbaar maken van een ambitie uitdagender in de uitvoering is dan vooraf gedacht. Het op orde brengen van de datahuishouding is een thema dat door de gehele organisatie speelt. Ook dit thema krijgt een plek in het nieuwe beleidsplan.

VEILIGHEIDSREGIO
FRYSLÂN

Beleidsplan Veiligheid 2023-2026

Inleiding beleidsplan Veiligheid

Het beleidsplan Veiligheid beschrijft wat de gemeenten van ons kunnen verwachten de komende vier jaar. We kiezen er bewust voor het beleidsplan op hoofdlijnen te behandelen. Als we iets hebben geleerd van de afgelopen beleidsperiode, is dat het ondoenlijk is om op te schrijven wat we over vier jaar gaan doen. De concretisering van het beleidsplan vindt plaats in de jaarlijkse kaderbrief en de Programmabegroting, inclusief bijbehorende dekkingsvoorstellen. De verantwoording verloopt vervolgens via de bestuursrapportages en het jaarverslag.

Wie het beleidsplan Veiligheid 2019 – 2022 naast dit beleidsplan legt, zal zien dat er veel overeenkomsten zijn. Thema's die destijds relevant waren, zijn dat nog steeds. Dit is mede ingegeven door het risicobeeld op basis van het Regionaal Risicoprofiel van onze regio. Er zijn aanpassingen in de omschrijvingen gedaan, zodat ze beter passen bij de komende beleidsperiode. Maar al met al bouwen we voort op het fundament dat er al ligt.

Wat u van ons kunt verwachten aan de hand van vijf thema's:

- Wij zijn 24/7 alert en paraat
- Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden
- Wij werken duurzaam en omgevingsbewust
- Wij zetten de netwerksamenleving centraal
- Wij werken informatiegestuurd met betrouwbare data

De eerste twee gaan over wat we doen, de laatste drie beschrijven waar we het accent op leggen bij de uitvoering daarvan.

Wij schrijven het document primair voor de gemeenten. Tegelijkertijd is het beleidsplan ook een wettelijke verplichting, waarbij de Wet veiligheidsregio's eisen stelt aan wat er minimaal in een beleidsplan moet worden opgenomen. Voor de leesbaarheid kiezen wij ervoor niet alle onderdelen in het hoofddocument op te nemen. In plaats daarvan kunt u in bijlage 1 lezen waar de andere wettelijke onderdelen van het beleidsplan beschreven zijn of terug te vinden zijn.

Wat kunt u de komende vier jaar van ons verwachten?

Wij zijn 24/7 alert en paraat

We beschikken over een robuuste crisis- en brandweerorganisatie met passend en voldoende personeel, zodat we 24/7 alert zijn en samen paraat staan.

Onze crisis- en brandweerorganisatie staat er wanneer het nodig is: 24 uur per dag en 7 dagen per week. Of het nu gaat om het blussen van een brand, een GRIP-opschaling, vogelgriep, gevolgen van polarisatie in de samenleving of wateroverlast: wij zijn er altijd. Het lijkt zo vanzelfsprekend dat er tijdens een crisis gecoördineerd hulp wordt verleend. En dat de brandweer komt wanneer er brand of een incident is. Zaken die zo logisch lijken, dat we soms bijna vergeten wat ervoor nodig is om dit te realiseren. Eigenlijk ook maar goed, want het toont aan dat Veiligheidsregio Fryslân doet waarvoor het bestaat.

24/7 alert en paraat

Marten Brander – vrijwilliger

Werving van vrijwilligers in Hallum

Om 24/7 alert en paraat te kunnen zijn hebben we continu voldoende vrijwilligers nodig. In Hallum hadden we te maken met een grotere uitstroom dan instroom, waardoor we op een andere manier naar onze werving zijn gaan kijken. Deze werving ging altijd via via, maar dit leek nu niet voldoende.

Om die reden zijn we een breed wervingsproject gestart, ondersteund vanuit de organisatie. We hebben flyers gemaakt die we deur-tot-deur verspreidden, er heeft een Facebookcampagne gedraaid en we maakten spandoeken. Daarnaast hebben we de gemeente benaderd om inzicht te krijgen in welke inwoners geschikte kandidaten zouden kunnen zijn. We willen natuurlijk niet discrimineren, maar bijvoorbeeld mensen die al op leeftijd zijn, nodigen we niet uit om vrijwilliger te worden. Met de geschikte kandidatenlijsten hebben we gekeken naar een zone van zo'n 5 minuten rond de kazerne. Daarbij hebben we rekening gehouden met onze opkomsttijden. Alle personen binnen deze zone zijn uitgenodigd voor een informatieavond. Uiteindelijk leverde dit een aantal geschikte kandidaten, waarvan er nu twee werkzaam zijn als vrijwilliger.

Het vraagt wat inspanning, maar we zijn tevreden over het resultaat en willen dit daarom periodiek blijven doen.

Fryslân heeft een crisisorganisatie voor de vaste wal en een crisisorganisatie (Coördinatieteam Waddeneilanden) voor de Waddeneilanden ingericht. Daarnaast beschikken we over een fijnmazig netwerk van brandweerposten om overal in de provincie brandweerzorg te kunnen verlenen. Beide organisaties blijven 24/7 in de lucht doordat meer dan 1.500 mensen (300 crisisfunctionarissen en 1.250 repressieve medewerkers, op 50 beroepsbrandweermensen na allemaal op vrijwillige basis) bereid zijn om, veelal naast hun dagelijks werk, in actie te komen wanneer er een crisis, ramp of brand is.
Al deze mensen moeten opgeleid en beoefend zijn. Dat moet efficiënt, leuk en uitdagend zijn. Ze moeten van plannen, werkinstructies, netwerkkaarten en coördinatiestructuren worden voorzien. De operationele informatievoorziening moet actueel en afgestemd zijn. Het materieel moet op de risico's afgestemd en beschikbaar zijn. En inzetten moeten worden geëvalueerd om een volgende keer nog beter voorbereid te zijn. Daarbij hoeft het niet uit te maken of je nu vrijwilliger, beroepsmedewerker of piketfunctionaris bent: als je wordt opgeroepen, dan voer je je taak correct uit zoals je dat hebt geleerd.

De komende vier jaar mag u van ons verwachten dat wij dit blijven doen. Een uitspraak die ambitieuzer is dan het lijkt. Het is een steeds grotere uitdaging om mensen te interesseren voor een rol binnen de crisisorganisatie of als brandweervrijwilliger. Ondanks dat dit aantal in Fryslân nog steeds op peil blijft, is het noodzakelijk om voorbereid te zijn voor het geval deze trend stagneert.

Dit vraagt via een strategische personeelsplanning om meer inzicht in de mate van paraatheid, de risico's van een eventuele verlaging, en het uitwerken van verschillende scenario's over hoe dan nog steeds de dienstverlening op peil gehouden kan worden. Denk aan betere arbeidsmarktcommunicatie, het verkorten van opleidingen (maar behouden van kwaliteit), slimmer alarmeren en het benutten van de kracht van de 'mienskip', die graag wil helpen bij crises.

Daarnaast blijven we waarde hechten aan het certificaat Great Place to Work, waarmee we aantonen dat we een aantrekkelijke werkgever zijn. Niet alleen omdat we belangrijk werk verrichten, maar ook omdat we vanuit een breed perspectief kijken hoe we onze organisatie interessant kunnen maken en houden voor iedereen die geïnteresseerd is om zijn steentje bij te dragen aan een veiliger Fryslân.

Verder is er een inhoudelijke wijziging van het werk nodig, vooral voor de crisisorganisatie. De Friese crisisorganisatie – van oudsher gericht op de traditionele flitsrampen – ontwikkelt zich steeds meer tot een adaptieve crisisorganisatie die anticipeert op complexe dreigingen. De calamiteit met de Msc Zoë, de boerenprotesten, de coronacrisis en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne zijn hier voorbeelden van. Door verder te investeren in het evalueren en het vergroten van het lerend effect, kunnen we onze organisatie nog beter inrichten op een veranderende vraag. In de komende beleidsperiode willen we een antwoord hebben op hoe we dit het meest effectief en efficiënt kunnen organiseren.

Dit brengt ook met zich mee dat we oog hebben voor de continuïteit van het eigen proces in het geval van een langdurige crisis. Een dergelijke crisis raakt ook de individuen binnen de crisis- en brandweerorganisatie. We moeten voorbereid

Voorkomen van crises en branden

Omgevingswet

Dankzij de Omgevingswet kunnen wij als veiligheidsregio straks sneller inbreng leveren over brandveiligheid en omgevingsveiligheid, maar ook voor evenementen of overstromingen. Het samenvoegen van wetten en het meer integraal werken biedt kansen om de onderwerpen waar wij als veiligheidsregio voor staan beter en eerder in het proces voor het voetlicht te brengen. Twee voorbeelden hiervan zijn omgevingstafels en de borging van (gebouw)regels in een omgevingsplan.

Omgevingstafels

Een nieuw element van de Omgevingswet zijn de zogenaamde omgevingstafels. Dit zijn overlegvormen tussen aanvrager, gemeente en relevante partners waarbij een aanvraag of initiatief wordt besproken. Door dit gezamenlijk en integraal te doen, ontstaat in één overleg een compleet beeld van de mitsen, maren en te nemen stappen om een initiatief van de grond te krijgen. De aanvrager weet direct waar hij/zij aan toe is en wat er nog aan huiswerk ligt en alle relevante partijen kunnen direct hun belangen, wensen en eisen inbrengen. De omgevingstafel komt in de plaats van wat we nu het vooroverleg noemen.

Borging van (bouw)regels in het omgevingsplan

Een ander nieuw element dat voortkomt uit de Omgevingswet is een voordeel dat ontstaat door de bundeling van oude, losse wetten. Daarnaast maakt een omgevingsplan het mogelijk meer regels op te nemen dan vroeger. In een bestemmingsplan moet elke regel ruimtelijk relevant zijn zoals dat heet. Met andere woorden: elke regel moet direct slaan op iets in de ruimte. In de nieuwe situatie mogen gemeenten ook zogenaamde procesregels invoegen, waarbij bijvoorbeeld voorwaarden worden gesteld aan het bouwen in overstromingsgebieden of in de buurt van buisleidingen. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn dat ontwikkelingen alleen mogelijk zijn na inwinnen van advies van de veiligheidsregio.

zijn om ook in zo'n situatie ervoor te zorgen dat we 24/7 alert en samen paraat staan.
Een ander aandachtspunt voor de komende beleidsperiode is dat we ons uiterste best blijven doen zo efficiënt mogelijk met middelen om te gaan. Als grootste gemeenschappelijke regeling van Fryslân beseffen we onze impact op de begroting van gemeenten en dragen we bij hun huishoudboekje op orde te houden. Dit bewustzijn hebben we altijd uitgedragen en dat mag u ook de komende vier jaar weer van ons verwachten.

Wij dragen bij aan het voorkomen van crises en branden

We adviseren en informeren burgers, gemeenten, instellingen en ketenpartners op zo'n manier dat de veiligheid en/of het veiligheidsbewustzijn toeneemt.

Waar de repressieve kant van de veiligheidsregio vaak de eerste taak is waarmee we geassocieerd worden, kennen we daarnaast een minstens zo belangrijke preventieve kant. We adviseren burgers, gemeenten, instellingen en ketenpartners over het voorkomen van veiligheidsrisico's en het verkleinen van effecten als gevolg van de risico's.

Hierin toont de veiligheidsregio haar veelzijdige gezicht. Natuurlijk adviseren we over het beheersen van crises en de basis brandweerzorg. Maar ook over zaken als (geneeskundige) hulpverlening, evenementen, gevaarlijke stoffen, natuurgeweld en gaswinning. Een complete lijst aan adviestaken die wij voor gemeenten uitvoeren vindt u op pagina 30.

Waar voorheen het credo was dat regels leidend en bepalend zijn, vindt advisering nu veel meer plaats aan de hand van risicoanalyses. De belangrijkste daarvan zijn beschreven in het Regionaal Risicoprofiel, ondersteund door het Incident Risicoprofiel en de Risico Index Natuurbranden (RIN). Gemeenten kunnen een sterke bijdrage leveren aan het verhogen van de veiligheid door bij het opstellen van omgevingsplannen rekening te houden met de brede scope aan veiligheidsrisico's in deze plannen. Juist deze diversiteit aan veiligheidsrisico's toont de meerwaarde van de veiligheidsregio aan, die op al deze terreinen kan adviseren. Omdat onze collega's in hoge mate betrokken zijn bij deze onderwerpen, kunnen we gemeenten van kwalitatief hoogwaardig advies voorzien. Met een bredere kijk op risico's en het leveren van kennis en inzicht, kunnen deze risico's worden voorkomen of beperkt.

De komst van de Omgevingswet biedt kansen om onze positie als betrouwbare partner van gemeenten op het gebied van veiligheid te verstevigen. Niet alleen geven we dan advies over ruimtelijke plannen, omgevingsplannen en aanvragen voor evenementen- en omgevingsvergunningen, maar participeren we actief en bij voorkeur vroegtijdig in de ontwikkeling van omgevingsvisies, -plannen en -vergunningen.

Zo kunnen we op een veel eerder moment in het proces de indiener voorzien van de juiste informatie en meegeven welke veiligheidsaspecten van belang zijn voordat een plan concreet wordt. Aan de achterkant van het proces blijven we onze toezichtwerkzaamheden uitvoeren om erop toe te zien dat de uitvoering van de activiteiten net zo veilig gebeurt als eerder is afgesproken met de gemeenten of andere partners.

Nu laat het adviseren over veiligheid zich niet altijd in wet- en regelgeving vastleggen. Menselijk handelen is nog steeds de meest voorkomende oorzaak van branden. Vandaar dat wij ons best doen om het veiligheidsbewustzijn van de inwoners van Fryslân verhogen. Bijvoorbeeld door het organiseren van themabijeenkomsten op het gebied van evenementenveiligheid en het ketengericht werken met een veelvoud aan partijen bij een thema als

natuurbrandbeheersing. Of door het adviseren en ondersteunen van zorginstellingen bij de voorbereiding op branden, rampen en crises.

Onder de noemer Brandveilig Leven voeren we een doelgroepgerichte aanpak om mensen bewust te maken van de gevaren van brand, hoe deze te voorkomen en hoe te handelen wanneer er toch brand is. Dit gaat verder dan alleen voorlichting geven op scholen. We werken nauw samen met een breed palet aan partners in ons netwerk, zoals onderwijsinstellingen, woningcorporaties en zorginstellingen.

Op een soortgelijke manier investeren we in risicocommunicatie. Wij vergroten het veiligheidsbewustzijn van onze inwoners door over risico's te communiceren en daaraan een handelingsperspectief te koppelen. Hierbij sluiten wij aan op de toenemende eigen verantwoordelijkheid, zelfredzaamheid, veiligheidsbewustzijn en organiserend vermogen van burgers, bedrijven en instellingen.

Accent voor de komende jaren

De vorige pagina's beschreven wat u van ons gewend bent en wat u ook de komende jaren weer van ons mag verwachten. Het zijn de momenten waarop wij zichtbaar zijn voor de buitenwereld. Wij komen in beeld wanneer er een brand of een crisis is, en we leveren onze bijdrage in het voorkomen hiervan.

De manier waarop we dit organiseren is niet altijd zo zichtbaar. In dit beleidsplan geven we hier richting aan door drie onderwerpen te benoemen waar we de komende jaren accent op willen leggen bij de uitvoering van ons werk.

Wij werken duurzaam en omgevingsbewust

We zijn een wendbare organisatie die alert is op landelijke/maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe risico's/trends en passen deze toe in de praktijk en onze bedrijfsvoering.

Het paradoxale van crises en incidenten is dat het helpt goed voorbereid te zijn en tegelijkertijd is het onmogelijk om volledig voorbereid te zijn. Iedere crisis of incident is weer anders. Dat vraagt van Veiligheidsregio Fryslân een betrouwbare en wendbare repressieve organisatie, met bewezen overlegstructuren, vakbekwame mensen en professionele ondersteuning.

Deze wendbare organisatie helpt ons in de brede diversiteit aan crises en incidenten die we dagelijks voor de kiezen krijgen. Daarbij kennen we onze regio door en door, en begrijpen we dat ieder gebied zijn eigen uitdagingen kent. De Waddeneilanden bijvoorbeeld, die geoefend en geëquipeerd moeten zijn om zich voor langere tijd zelf te kunnen redden. De dichte binnensteden, zoals die van Leeuwarden of Harlingen, met nauwe straatjes en lange panden. De grote hoeveelheid water in Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren, wat weer een heel andere aanpak vraagt. Of het nu gaat om de uitgestrekte agrarische gebieden in het noorden of de bosrijke gebieden in het zuiden, we bereiden ons zo goed mogelijk voor, om zo weinig mogelijk verrast te zijn.

Kortom, onze organisatie moet blijven functioneren, juist wanneer andere partijen uitvallen of onder druk staan. Om dat te realiseren is het van belang dat we bijzonder alert zijn op landelijke of maatschappelijke ontwikkelingen en de impact hiervan toepassen op onze organisatie. Soms zijn deze ontwikkelingen goed voorspelbaar. Zo hebben we vanuit het Regionaal Risicoprofiel zicht op de aanwezige risico's binnen het werkgebied van de veiligheidsregio. Binnen het palet van risico's geven we vanuit het risicoprofiel voor de komende tijd de thema's 'cyber', 'klimaatverandering' en 'polarisatie van de samenleving' extra aandacht. Vanuit onze rol richten we ons op de gevolgbestrijding van deze thema's. Oftewel, we denken met onze partners mee om deze risico's (verder) te voorkomen en voeren beleid om de effecten van mogelijke incidenten te beperken.

Een voorbeeld hiervan is de extra inspanning die we gaan verrichten op het thema waterveiligheid. We gaan dat doen door actualisatie van onze plannen en het intensiveren van de communicatie met burgers en instellingen over risico's van overstromingen en wateroverlast en hoe daarop voor te breiden. Voor een integrale waterveiligheidsstrategie in Fryslân is samenwerking met (water)

netwerkpartners cruciaal, onder andere door deelname aan het Deltaprogramma Waddengebied.

Een ander thema dat de komende jaren voorzienbaar aandacht gaat vragen, is de energietransitie: de overgang van het gebruik van fossiele naar duurzame energiebronnen. De hoeveelheid aan zonnepanelen, elektrische auto's en windmolens brengen ook nieuwe veiligheidsrisico's voor burgers en hulpverleners met zich mee. Hier passen we onze advisering, onze plannen en onze oefenprogramma's op aan.

Ondertussen gaan we ook de komende beleidsperiode te maken krijgen met onvoorziene zaken. Nieuwe maatschappelijke uitdagingen, veiligheidsissues en crisistypen zijn aan de orde van de dag. Dit vraagt dat we binnen de stabiele repressieve organisatie de ruimte moeten hebben om weerbaar en wendbaar te zijn. Dat we snel nieuwe risico's moeten herkennen en deze om moeten kunnen zetten in praktisch handelen. Zodat we flexibel, snel en goed kunnen inspelen op wat er speelt.

Dit doen we door in nauw contact te blijven met burgers, partners, kennisinstellingen en bedrijven. Door deel te nemen aan het Veiligheidsberaad en samenwerkingsverbanden op Noord-Nederlands niveau. Door het vertalen van landelijke wetgeving, zoals de gevolgen van de evaluatie Wet veiligheidsregio's, taakdifferentiatie en presterend vermogen.

Maar ook door alert te zijn op maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het houden van voldoende brandweermensen. Denk aan de crisis op de woningmarkt of het verplaatsen van bedrijvigheid naar grotere kernen. Zo proberen we continu op de hoogte te zijn van de laatste ontwikkelingen en deze naar onze crisis- en repressieve organisatie te vertalen. Op deze manier zijn we, zo goed en kwaad als het kan, altijd voorbereid.

Nu zijn onze voelsprieten voor maatschappelijke ontwikkelingen vooral afgestemd op zaken die van belang zijn voor onze uitvoering. Ondertussen blijven we ook alert op ontwikkelingen die relevant zijn voor onze eigen bedrijfsvoering. Vanuit onze hoedanigheid als overheidsorganisatie is duurzaamheid zo'n thema dat de komende jaren extra aandacht van ons krijgt. We bouwen aan een duurzame toekomst. Een toekomst die gezond, schoon, groen en eerlijk is. Denk aan het verlagen van onze uitstoot door minder en groener te reizen en meer gebruik te maken van digitale mogelijkheden. Door maatschappelijk verantwoord in te kopen en een eerlijke prijs voor een eerlijk product te leveren. Of het scheiden en beperken van afvalstromen en meer gebruik maken van recyclebare producten.

We zetten de netwerksamenleving centraal

We verbinden burgers, gemeenten, bedrijven en instellingen, werken met hen samen, en benutten elkaars kennis en expertise voor, tijdens en na een incident of crisis.

Voor onze organisatie is het netwerk waar we ons in begeven van vitaal belang. Dat begint lokaal. We zetten ons in om zichtbaar en benaderbaar te zijn voor de inwoners van Fryslân. Juist omdat veiligheid een lokale aangelegenheid is, is een goede relatie met de lokale gemeenschap belangrijk. Iets waar we in blijven investeren. Dat doen we door te oefenen bij instellingen in de buurt. Of door mensen hartelijk te ontvangen wanneer ze geïnteresseerd zijn in een kijkje achter de schermen. Allemaal inspanningen die ervoor zorgen dat er draagvlak is wanneer er een crisis of incident is. Met als bijvangst dat we zichtbaar en aantrekkelijk zijn voor nieuwe vrijwilligers of crisisfunctionarissen.

Daarnaast is het netwerk een wezenlijk onderdeel van de manier waarop wij onze uitvoering organiseren. Denk aan crisisbeheersing, waar het snel kunnen activeren van een breed scala aan participerende partijen de kern van hun werk is. Of aan het netwerk van brandweerposten, waarbij 'samen paraat' ervoor zorgt dat we elkaar vinden wanneer elke seconde telt.

Met veel partijen maken we concrete samenwerkingsafspraken over hoe te handelen tijdens en na crises en branden. Denk bijvoorbeeld aan onze participatie in de samenwerkingsconvenanten voor het IJsselmeergebied (Samij) en voor het Waddenzeegebied (CRW). Het doel? Incidentbestrijding op het water verbeteren en borgen.
Op de Friese binnenwateren wordt, naast de reguliere hulpverleningsdiensten,

Duurzaam en omgevingsbewust

Jan Yde van der Kooi – Clusterhoofd risicobeheersing Noordoost

Grote brand houthandel Noardburgum – 20 mei 2021

Op 20 mei 2021 was er sprake van een zeer grote brand in een houthandel in Noardburgum. In eerste instantie leek het te gaan om een middelbrand, maar bij aankomst bleek dat de brand zich al behoorlijk had ontwikkeld. Hoewel ik direct heb opgeschaald, was het pand helaas niet meer te redden. We spreken in dat geval van een brand met voorspelbare afloop.

Op het dak van het pand waren zo'n 1600 zonnepanelen geplaatst. Deze zijn bij de brand betrokken geraakt, waardoor kleine deeltjes werden verspreid in de omgeving. Met name het CoPI (Commando Plaats Incident) is in de nafase lang bezig geweest met het inventariseren van het verspreidingsgebied en communicatie hieromtrent. Veel resten van de zonnepanelen lagen in de omliggende landen, wel tot 10 kilometer benedenwinds.

Het pand is inmiddels herbouwd en de zonnepanelen zijn nu op het naastliggende land geplaatst. Dit is vanuit risicobeheersing een betere oplossing dan het plaatsen op een pand met een grote vuurlast. De brandweer denkt met gemeenten en provincie mee om dit soort nieuwe risico's op voorhand beter in te schatten en, waar mogelijk, te verkleinen.

Netwerksamenleving centraal

Burgerinitiatieven

Inwoners pakken steeds vaker gevraagd en ongevraagd hun rol op het gebied van veiligheid. In evaluaties van meerdere incidenten en crises van de afgelopen jaren is een opkomende trend gesignaleerd: spontane, vrijwillige burgerhulp die buiten (coördinatie van) hulpdiensten en andere overheidsorganisaties omloopt. Denk aan de opvang van slachtoffers van de brand aan de Kelders in Leeuwarden, de opvanglocatie in een snackbar tijdens een grote brand, het spontaan ontruimen van een terras tijdens een grote brand, opruimacties in het Waddengebied als gevolg van de containercalamiteit of een grote brand met zonnepanelen waarbij inwoners wilden helpen met opruimen.

Hoe ga je om met deze spontane initiatieven van onze inwoners? Hoe kom je erachter wat het doel is van het initiatief, hoe en of het passend en/of helpend is en welke rol vanuit de crisisorganisatie daarbij passend is? Welke middelen zijn er om je in dit proces te ondersteunen?

Om op deze vragen een antwoord te geven, hebben we een handreiking omgang spontane burgerinitiatieven (inzet vrijwilligers) opgesteld voor de crisisorganisatie die de komende tijd wordt geïmplementeerd en beoefend.

Want ook in de toekomst willen we ons samen met onze inwoners inzetten voor een veilige en gezonde samenleving. De veerkracht van onze netwerksamenleving, zoals spontane burgerinitiatieven, willen we benutten en afhankelijk van het type incident nemen we een passende rol op ons. Samen bewegen we de juiste kant op om zo een bijdrage te leveren aan een gezond en veilig Fryslân.

ook samengewerkt met private watersportondernemingen die ingezet kunnen worden voor eerste hulp en bijstand.

Dit geldt ook voor de in het risicoprofiel uitgelichte thema's 'cyber', 'klimaatverandering' en 'polarisatie van de samenleving'. We verrijken ons netwerk met partijen die een rol spelen bij de gevolgbestrijding van deze thema's. Klimaatverandering zorgt er bijvoorbeeld voor dat de kans op natuurbranden vergroot. Dit vraagt afstemming met partijen als Vitens, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Bij het thema 'cyber' valt te denken een partij als Data Fryslân, die over gerelateerde kennis specifiek voor Fryslân beschikt. Voor de komende periode gaan we de samenwerking met dit soort netwerkpartners verbreden en versterken.

Met het aangaan van dit soort nieuwe allianties doen we nieuwe kennis op, die we vervolgens kunnen inpassen in onze vakbekwaamheidstrainingen. Daarmee vergroten we het effect van ons handelen wanneer er daadwerkelijk een incident is. De komende jaren zien we een ontwikkelrichting voor ons naar een toekomstbestendig kennisnetwerk, oftewel een Kennisschakelpunt Veiligheid Fryslân, die werkt vanuit een kennisagenda. Ook hierbij zoeken we actief de samenwerking op met relevante partners, zoals NHL Stenden.

Naast dat we ons netwerk uitbreiden, richten we onze repressieve organisaties dusdanig in dat onvoorziene, spontane initiatieven ingepast kunnen worden. Denk aan burgerinitiatieven die door de toenemende digitalisering snel kunnen ontstaan en zo een rol spelen in het bestrijden van een crisis. Hiervoor hebben we al een bestuurlijk vastgesteld visiedocument liggen, waar we de komende beleidsperiode uitvoering aan willen geven. Maar ook voor andere zaken willen we flexibiliteit in de uitvoering van ons werk houden. Strakke kaders met de ruimte om daarbinnen flexibel te kunnen opereren.

Juist bij het voorkomen van crises en branden speelt ons netwerk een belangrijke rol. We koesteren de relaties die we nu al hebben en houden die in stand. En we zoeken ook nieuwe partners op die kunnen helpen in het preventief handelen. Denk aan thema's als bluswatervoorziening of grootschalig brandweeroptreden. Of de tijdens de coronacrisis ontstane relatie met het Fries Sociaal Planbureau die ons inzicht geeft in de maatschappelijke impact van crises. Kennis die we inzetten om verbeteringen in onze crisisorganisatie door te voeren, zodat we voor de volgende crisis weer beter voorbereid te zijn.

We zoeken actief bedrijven en instellingen op met een hoog risico op slachtoffers en incidenten om hen te informeren over de risico's en hen te helpen hoe deze te verkleinen. En via het netwerk van onze brandweermensen zoeken we de samenwerking met lokale organisaties en boren we nieuw potentieel aan om het aantal vrijwilligers in tact te houden.

Wij werken informatie gestuurd met betrouwbare data

We ontwikkelen ons tot informatie-knooppunt en werken zoveel mogelijk met betrouwbare en kwalitatief hoogwaardige informatie en data.

In ons werk, waar soms elke seconde telt, is het enorm belangrijk om over de juiste informatie te beschikken. Dit helpt om snel

betere beslissingen te kunnen nemen. En om proactief besluiten te nemen en te reageren op potentiële dreigingen of incidenten.

Voor de brandweer geldt dat de juiste informatie helpt om mensen, materieel en geld heel gericht en effectief in te zetten, daar waar de risico's op incidenten of slachtoffers het grootst zijn. Met de juiste informatie kan de brandweer bovendien proactief mensen voorlichten en risico's beperken. Op het gebied van crises streven we naar een continu accuraat en actueel beeld over wat er in onze regio gebeurt en kan gebeuren. We willen crisissituaties en -plannen beoordelen op basis van actuele situatietekeningen en omstandigheden.

De eerste stappen hebben we hier al in gezet. Tijdens de coronacrisis hebben we een informatieknooppunt ontwikkeld. Hier werd informatie vanuit meerdere perspectieven bij elkaar gebracht en aan partners en omgeving beschikbaar gesteld. De komende beleidsperiode zetten we ons in om de kwaliteit van het knooppunt zowel qua informatiewaarde als qua techniek verder te verbeteren.

Ook bij dit thema komt het netwerkkarakter van de organisatie duidelijk naar voren. We houden actief ontwikkelingen in de gaten en participeren waar mogelijk. Zo doen we mee in de landelijke ontwikkeling om informatie uit te wisselen tussen regio's en Rijk, via het zogenaamde Knooppunt Coördinatie Regio's – Rijk (KCR2). Ook zijn we, met hulp van Friese gemeenten, aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Tegelijkertijd hebben we nog een lange weg te gaan. Want informatiegestuurd werken begint bij het gestructureerd verzamelen en organiseren van betrouwbare data. Dit komt niet alleen ten goede aan de veiligheidsregio, maar door onze coördinerende rol ook aan onze gemeenten en andere partners. De komende beleidsperiode zetten we ons in hier een kwaliteitsslag in te maken.

De evaluatie van Dekkingsplan 2.0 Samen Paraat toonde aan dat het belangrijk is hier een speerpunt van te maken. Kwalitatief hoogwaardige data is beperkt beschikbaar, en dat - vooral bij incidenten die minder vaak voorkomen - zorgt ervoor dat het ondoenlijk is hiervan te leren. Daarom gaan we gestructureerd werk maken van 'samen aantoonbaar paraat' en 'samen aantoonbaar vakbekwaam'. Een ontwikkeling die nodig is nu ook landelijk werk wordt gemaakt van gebiedsgerichte opkomsttijden. Een extra stimulans die nodig is om bij het volgende Dekkingsplan nog betere conclusies en aanbevelingen te geven over hoe we zo efficiënt mogelijk met de middelen voor brandweerzorg om kunnen gaan.

Gepaard met deze ontwikkelingen is het nodig dat ook de continuïteit, privacy en security meegroeit. Juist wanneer 'cyber' een van de elementen is binnen ons risicoprofi el moeten we als veiligheidsregio een hoge standaard hebben als het gaat om veiligheid. Dit blijft ook de komende beleidsperiode een belangrijk aandachtspunt, die hand in hand loopt met de inhoudelijke ontwikkelingen.

Betrouwbare data en informatie

Informatieknooppunt

Betrouwbare data kan het verschil maken wanneer elke seconde telt. Daarom blijven we investeren in het verbeteren van ons informatiemanagement. Een van de elementen die we de komende vier jaar doorontwikkelen is het informatieknooppunt (IKP). Dit vindt op een innovatieve manier plaats met, onder andere, proeftuinen waarbij toegevoegde waarde leveren het uitgangspunt is.

Het IKP brengt informatie samen, geeft duiding aan de informatie en deelt de informatie met een breed netwerk. In een opgeschaalde bovenregionale crisis kan het IKP ondersteunen in vraag en antwoord van ketenpartners en een actueel beeld leveren van de crisis. Daarnaast is het IKP de verbinding met landelijke informatieknooppunten. Het IKP is ingezet tijdens de coronacrisis, maar ook tijdens de vluchtelingenopvang Oekraïne is het IKP een schakel tussen gemeenten en het landelijk Knooppunt Coördinatie Informatie Oekraïne (KCIO).

Borging wettelijke adviestaken

Artikel 10 Wet veiligheidsregio's

In de Wet veiligheidsregio's (Wvr) zijn in artikel 10 de bevoegdheden en taken opgenomen die aan het bestuur van de veiligheidsregio zijn overgedragen. Van deze taken of onderdelen voeren wij de volgende werkzaamheden uit:

- Het inventariseren van risico's, branden, rampen en crises.
- Het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand.
- Het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing.
- Het in stand houden van de informatievoorziening binnen en tussen de diensten van de veiligheidsregio en tussen andere organisaties die betrokken zijn bij risico- en/of crisisbeheersing.

Hierbij hoort ook het adviseren van het bevoegd gezag bij (het voorkomen, beperken en bestrijden van) branden, rampen en crises in gevallen zoals deze in de wet zijn benoemd als ook gevallen die volgen uit dit beleidsplan. Hierbij verstaan we tevens het adviseren over brandpreventie, brandbestrijding en ongevallen ten aanzien van gevaarlijke stoffen.

Uitwerking wettelijke taken artikel 10 Wet veiligheidsregio's

Zoals hierboven benoemd, behelst een van de taken van de veiligheidsregio het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crisis. In artikel 14 van de Wet veiligheidsrisico's (Wvr) is een omschrijving opgenomen van deze adviesfuncties. Met de komst van de Omgevingswet ziet deze omschrijving er anders uit dan in voorgaande beleidsplannen.

In dit beleidsplan worden in ieder geval de volgende taken geborgd. Deze komen voort uit artikel 10, lid b van de Wvr:

Advisering

- Het adviseren van gemeenten, provincie en Rijksoverheid in het kader van omgevingsveiligheid.
- Het adviseren op omgevingsverordeningen en andere besluiten in het kader van de fysieke leefomgeving.
- Het adviseren over aanvragen voor evenementenvergunningen, voor zover dat betrekking heeft op B- en C-evenementen.
- Het adviseren van het bevoegd gezag op aspecten van de basisbrandweerzorg, waaronder bluswatervoorziening, bereikbaarheid voor de hulpdiensten en opkomsttijden.
- Het nemen van (repressieve) maatregelen voor de beheersbaarheid van risico's op het gebied van brandveiligheid en omgevingsveiligheid.
- Het adviseren van het bevoegd gezag (gemeenten en provincie) ten aanzien van aanvragen voor omgevingsvergunningen voor milieubelastende activiteiten (MBA's) op (brand)veiligheidsaspecten voor zover de veiligheidsregio daar niet voor is aangewezen als wettelijk adviseur op grond van artikel 4.33 van het Omgevingsbesluit.
- Het adviseren van het bevoegd gezag op (brand)veiligheidsaspecten van omgevingsvergunningen voor (technische) bouwactiviteiten en het adviseren over de afhandeling van bijbehorende gebruiksmeldingen.
- Het adviseren over landelijke richtlijnen, beleidsregels en handreikingen op het gebied van omgevingsveiligheid.
- Het adviseren over wet- en regelgeving op het gebied van brandveiligheid en omgevingsveiligheid.
- Het adviseren over en toetsen van brandveiligheidsinstallaties en -plannen en de daarvoor geldende normen.,
- Gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over ontwikkelingen en situaties die van invloed zijn op de risicoprofielen van Veiligheidsregio Fryslân.
- Het adviseren over de opslag en ontbranding van vuurwerk.
- Het adviseren over mogelijke routering van gevaarlijke stoffen zoals bedoeld in de Wet vervoer gevaarlijke stoffen.

Toezicht

De taken in het kader van toezicht spitsen zich voor de brandweer toe op het toezicht houden op (brand)veiligheidsaspecten van de omgevingsvergunning voor technische bouwactiviteit, omgevingsplanactiviteiten en gebruiksmeldingen. Daarnaast houdt de brandweer toezicht op (brand) veiligheidsaspecten zoals is opgenomen in omgevingsvergunningen voor MBA's en in afdeling 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Tot slot stelt de brandweer een controle- en toezichtplan voor bedrijven en instellingen op, waar namens het bevoegd gezag een vast omkaderd controleregime wordt ingesteld.

Participatie

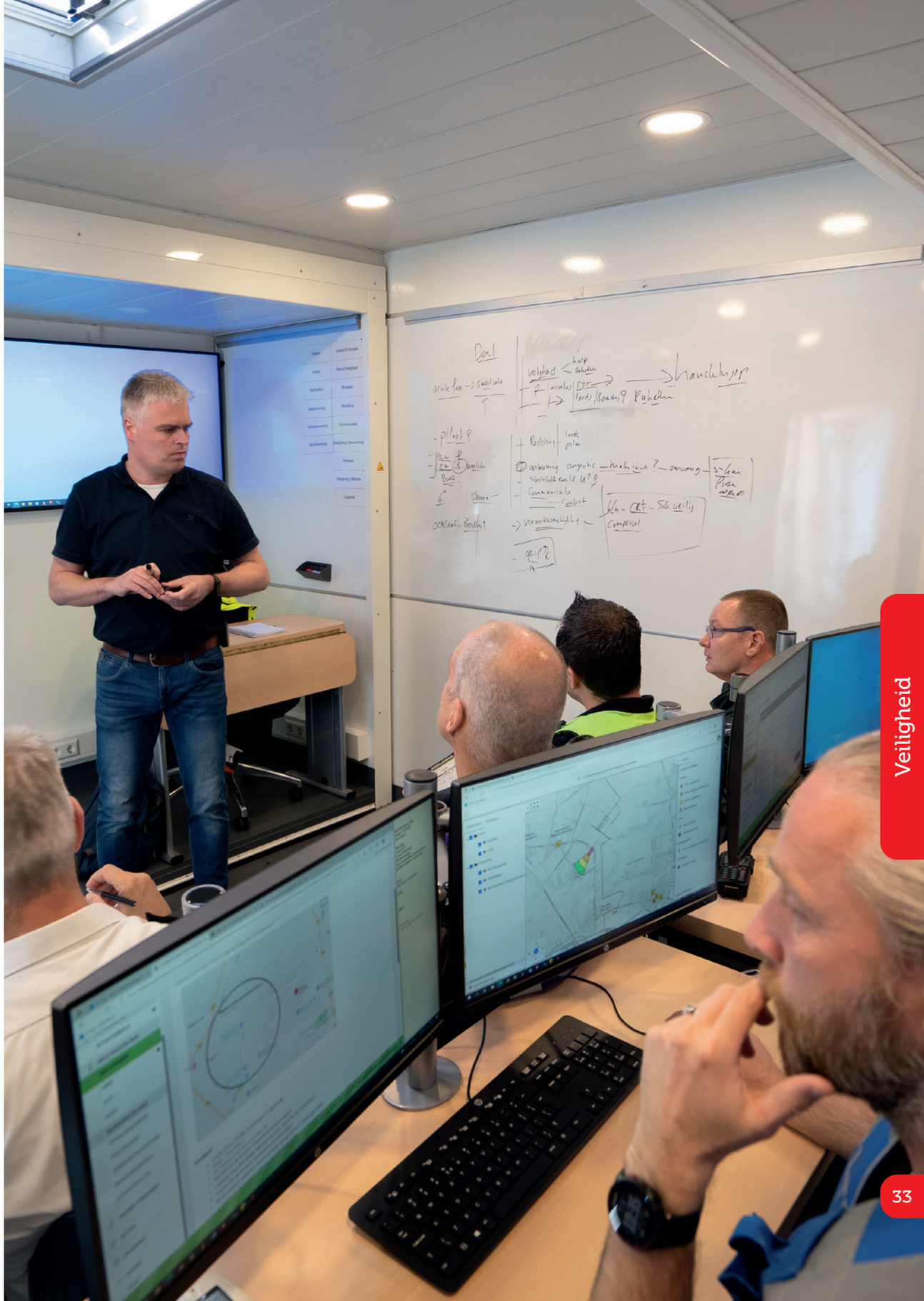
Tot slot acht de veiligheidsregio het van groot belang te participeren in processen en ontwikkelingen rondom omgevingsvisies en het adviseren daarover. Daar hoort automatisch bij dat de veiligheidsregio participeert in omgevingstafels, ketentafels of andere samenwerkingsmomenten die voorafgaan aan de hierboven genoemde omgevingsverordeningen en andere besluiten in het kader van de fysieke leefomgeving,

Uitwerking niet-wettelijke taken

Naast de wettelijke taken, dient volgens artikel 14,, lid e ook een beschrijving van de niet-wettelijke adviesfunctie toegevoegd te worden. Deze valt onder artikel 10, lid b. Hierin dient te worden opgenomen hoe gemeenten het bestuur van de veiligheidsregio in de gelegenheid stellen haar adviesfunctie uit te oefenen met betrekking tot omgevingsplannen.

De adviesfunctie in relatie tot omgevingsplannen vindt zijn oorsprong in artikel 5.2 van het Besluit kwalitatief leefomgeving (Bkl). Op grond van dit artikel moet bij de totstandkoming van een omgevingsplan voor risico's bij branden, rampen en crises rekening worden gehouden met het voorkomen, beperken en bestrijden van deze calamiteiten. Daarnaast moet er aandacht geschonken worden aan de mogelijkheden voor personen om zichzelf daarbij in veiligheid te kunnen brengen. Bovendien krijgt de geneeskundige hulpverlening, zoals omschreven in artikel 1 van de Wvr, een plek in de afweging. Om gemeenten van een vakkundige advies te voorzien over het voorkomen, beperken en bestrijden van branden, rampen en crises, is het van groot belang dat gemeenten het bestuur van de veiligheidsregio structureel borgen aan de voorkant van het proces van omgevingsplannen.

Daarnaast wordt het bestuur van de veiligheidsregio tijdens het ontwerp van een omgevingsplan gevraagd te participeren in dit proces. Voorafgaand aan de vaststelling van een (ontwerp) omgevingsplan, wordt de veiligheidsregio daarnaast om advies gevraagd. De veiligheidsregio zal dit schriftelijk doen. Het advies van de veiligheidsregio richt zich niet op de toelaatbaarheid van voorliggende ontwikkelingen, maar gaat in op aanwezige relevante risico's, zoals de opslag en het gebruik van gevaarlijke stoffen, het vervoer van gevaarlijke stoffen, brandveiligheid, omgevingsveiligheid en basisbrandweerzorg.

Bijlage 1: Borging wettelijke eisen

De Wet veiligheidsregio's stelt eisen aan wat er minimaal in een beleidsplan moet worden opgenomen. Voor de leesbaarheid zijn niet alle onderdelen in het hoofddocument opgenomen. In plaats daarvan kunt u in deze bijlage lezen waar de andere wettelijke onderdelen van het beleidsplan beschreven zijn of terug te vinden zijn.

Wettelijke bepaling	Beschreven in	
Beoogde operationele prestaties bij rampenbestrijding en crisisbeheersing **(art. 14, lid 2a, Wvr)**	Regionaal Risicoprofiel 2022-2025 Veiligheidsregio Fryslân	
	Regionaal Crisisplan 2022-2025 Veiligheidsregio Fryslân	
	Rampenbestrijdingsplannen	
Uitwerking van landelijke doelstellingen **(art. 14, lid 2b, Wvr)**	Strategische agenda Veiligheidsberaad	
Een informatieparagraaf met beschrijving informatievoorziening tussen diensten en organisaties **(art. 14, lid 2c, Wvr)**	Maakt onderdeel uit van het Regionaal Crisisplan 2022-2025	
Een oefenbeleidsplan **(art. 14, lid 2d, Wvr)**	Meerjarenbeleidsplan vakbekwaamheid Crisisbeheersing	
Beschrijving van de niet-wettelijke adviesfunctie **(art. 14, lid 2e, Wvr)**	Meerjarenbeleidsplan 2023-2026, zie pagina 30	
De voor de brandweer geldende opkomsttijden en beschrijving van de aanwezigheid van brandweerposten en beschrijving van voorzieningen en maatregelen **(art. 14, lid 2f, Wvr)**	Dekkingsplan Brandweer	

Een gezonde basis ‘foar elkenien’

Agenda Publieke Gezondheid Fryslân
2023-2026

Inleiding

Deze **Agenda Publieke Gezondheid 2023-2026** benoemt de belangrijkste vraagstukken voor de publieke gezondheid in Fryslân en vormt het fundament voor de samenwerking tussen Friese gemeenten onderling en de samenwerking met hun GGD. De agenda bouwt voort op het huidige beleid op basis van het meerjarenbeleidsplan 2019-2022.

Er zijn echter nieuwe vraagstukken bijgekomen die leiden tot andere accenten in de publieke gezondheid. Te denken valt aan de veranderende bevolkingssamenstelling, de urgentie om de pandemische paraatheid te versterken, de toegenomen ongelijkheid in gezondheid en tegenstellingen in de samenleving.

We beschrijven wat de GGD, in opdracht van de gemeenten, daarin wil betekenen en waarmee zij de komende jaren aan de slag gaat. Ieder jaar vindt bijstelling en concretisering van de agenda plaats. Om de gezondheid te monitoren, worden verschillende indicatoren gebruikt (bijlage 1, p. 68).

De Agenda Publieke Gezondheid gaat over gezamenlijke ambities en inspanningen die helpen de gezondheid van de bevolking te bevorderen en te beschermen. De agendapunten komen voort uit de inzichten die we hebben verzameld over de gezondheidssituatie van onze inwoners, de knelpunten in het werkveld en beleidsontwikkelingen en verantwoordelijkheden van gemeenten. Preventie staat daarbij centraal: het bevorderen van veerkracht en het voorkomen dat problemen ontstaan. Als er toch problemen ontstaan, is het van belang deze vroegtijdig te signaleren en tijdig te voorzien in adequate zorg en ondersteuning. Met als ideaal: gezonde en vitale inwoners die kansrijk opgroeien en kunnen participeren in de samenleving.

In dat kader dragen wij als gemeenschappelijke en gemeentelijke dienst publieke gezondheid van alle Friese gemeenten bij aan:

- de aanpak van de ongelijke verdeling van gezondheid;
- preventie als stevige basis in Fryslân met extra aandacht voor groepen die gezondheidswinst verdienen;
- een duidelijke sturing en regie op een integrale preventieve aanpak, zowel lokaal als provinciaal;
- de transformatie van zorg naar gezondheid.

Gezondheid en preventie als deel van de transformatie

Er is urgentie om nu te investeren in gezondheid. De coronapandemie heeft een zware wissel getrokken op zowel de fysieke als mentale gezondheid, ook in Fryslân. Verschillen die er al waren op het gebied van gezondheid, werden vergroot. Maatschappelijke problemen als stijgende zorgkosten, een toenemend tekort aan personeel en de impact van gezondheid op de economie, maken de noodzaak voor investering in gezondheid duidelijk. Maar ook bij vraagstukken op het terrein van klimaat, duurzaamheid en leefomgeving wordt de wisselwerking met gezondheid steeds duidelijker.

Preventie heeft in beleid en begrotingen een steeds prominentere plek gekregen en is voor gemeenten een belangrijk instrument bij het realiseren van de huidige maatschappelijke opgaven. Denk aan de participatie van inwoners in de samenleving en daarmee leefbaarheid in dorpen, de vermindering van de gevolgen van infectieziekten, de realisatie van een gezonde beroepsbevolking, meer kansengelijkheid en het voorkomen van een zorginfarct. Publieke gezondheidszorg is daarmee een schakel in de transformatie waar we voor staan.

We begrijpen inmiddels allemaal dat gezondheid veel verder gaat dan de afwezigheid van ziekte. Het gaat om het vermogen van mensen om veerkrachtig te zijn. Om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan. Om zoveel mogelijk eigen regie te voeren. We streven naar een brede positieve gezondheid waarbij regie op het eigen leven voorop staat. Tegelijkertijd weten we ook dat hier langdurige en breed gedragen inspanningen voor nodig zijn. Daarbij zal de focus niet alleen op gezondheid en leefstijl gericht moeten zijn, maar ook op achterliggende factoren als armoede, laaggeletterdheid en het gebrek aan een sociaal netwerk. Er zijn geen quick fixes.

Landelijk en lokaal draagvlak

De landelijke voornemens en standpunten stemmen hoopvol om een doorbraak te kunnen realiseren. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft versterking van de publieke gezondheid aangekondigd, bereidt wijziging van de Wet Publieke Gezondheid voor, zet vol in op een kansrijke start van kinderen, neemt zelf stevige maatregelen om gezondheid te bevorderen en wil lokaal meer energie en daadkracht op preventie. De verwachting is dat dit leidt tot een uitdagende opdracht aan gemeenten en hun GGD'en. Ook de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) zegt letterlijk dat er meer moet gebeuren. De VNG zet koers naar gezond leven, vooral door – als eerste overheid, dicht bij de burgers - gezond leven makkelijker te maken. Daarnaast willen de gemeenten een domeinoverstijgende aanpak realiseren, samen met partners in de regio. Om deze ambities te realiseren zijn steeds meer bewezen effectieve aanpakken voorhanden. Het handelingsperspectief is daarom groter dan ooit. Gemeenten en GGD Fryslân slaan de handen ook de komende tijd weer ineen om grote stappen te zetten. In dat kader hopen we dat er voldoende financiële middelen beschikbaar komen voor de gemeenten.

Met deze nieuwe Agenda Publieke Gezondheid kunnen gemeenten, GGD Fryslân en partijen in het netwerk samen aan de slag om alle inwoners van Fryslân een gelijke kans op gezondheid te bieden.

Een belangrijke omslag is dat we ons werk nog meer gaan richten op de hele levensloop van de mens. Bij de beschrijving van ontwikkelingen en ambities hebben we de leefwereld van al onze inwoners voor ogen. Een indeling van levensfases helpt daarbij. We werken voor 'lyts', 'jong', 'grut' en 'wiis'. Daarnaast zijn er natuurlijk werkzaamheden die niet aan één levensfase toe te schrijven zijn, maar voor 'elkenien' van belang zijn.

Leeswijzer

We beginnen met een hoofdstuk over onze algemene uitgangspunten en rollen; daarna volgen de agendapunten voor de hele bevolking, 'foar elkenien'! De volgende hoofdstukken beschrijven ontwikkelingen en de agenda voor respectievelijk 'lyts', 'jong', 'grut' en 'wiis'. Bij iedere levensfase en bij 'elkenien' benoemen we de punten voor de Agenda Publieke Gezondheid. Om recht te doen aan al het werk binnen de publieke gezondheid, ook als er geen 'agendapunt' over is geformuleerd, bevat elk hoofdstuk een opsomming van de werkzaamheden die we blijven doen. Het laatste hoofdstuk beschrijft de organisatorische aandachtspunten die nodig zijn om de inhoudelijke doelen te bereiken.

> "Investeren in preventie is noodzakelijk om de maatschappelijke problemen als stijgende zorgkosten en het toenemende tekort aan personeel aan te pakken."

Elkenien:
voor alle inwoners van Fryslân

Onze missie: gezond leven in een gezonde en veilige omgeving

In het koersdocument Van daadkracht naar veerkracht beschrijft de VNG het samenspel in de publieke gezondheidszorg als volgt: GGD en gemeenten hebben elkaar hard nodig om effectief te kunnen zijn, juist de combinatie van veel kennis van de publieke gezondheid, de lokale gezondheidssituatie en inzicht van de GGD, en kennis en bevoegdheden in andere beleidsdomeinen van de gemeente levert meerwaarde op.

Dit hoofdstuk beschrijft de uitgangspunten en de rollen van GGD Fryslân in dit samenspel met gemeenten.

Uitgangspunten

‘Foar elkenien’

De GGD is er voor de gehele bevolking. Universele preventie is de basis: voorwaarden scheppen voor gezonde ontwikkeling, gezond leven. Waar nodig zetten we andere preventievormen in. Om groepen te beschermen, extra te ondersteunen of vanuit een vangnetfunctie.

Positieve gezondheid

Positieve gezondheid vormt de basis voor ons werk: van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. We dragen het gedachtegoed uit en passen het toe in onze eigen werkwijzen.

Integraal

We hebben oog voor het hele spectrum aan determinanten van gezondheid: individuele factoren, maar ook ruimtelijke en sociale omgeving, arbeids- en werkomstandigheden en financiën. Een integrale werkwijze is ook te zien aan het brede sociaal medische perspectief van de GGD.

Samenwerken

Wij werken samen met andere domeinen, organisaties en instellingen voor een zo groot mogelijk effect. Door onze expertise op het gebied van preventie en onze wettelijke rol zijn wij vertegenwoordigd in lokale en provinciale (zorg)netwerken en het onderwijs. Als het om publieke gezondheid gaat hebben we daarin een regisserende en coördinerende functie.

Kansengelijkheid/ gezondheidspotentieel

We werken aan kansengelijkheid in gezondheid. We zijn vooral gericht op het vergroten van het gezondheidspotentieel van de inwoners.

Crisis

Bij een ramp of crisis staan wij paraat. De GGD is verantwoordelijk voor de processen die betrekking hebben op Infectieziektebestrijding, medische milieukunde, coördinatie van de psychosociale hulp, gezondheidsonderzoek bij rampen. Daarnaast zijn wij beschikbaar bij incidenten en maatschappelijke onrust.

Datagedreven werken

We zijn continu bezig met het verzamelen en analyseren van informatie. Data helpt ons onder meer de juiste beleidskeuzes te maken en effectiever te werken.

Lokaal dichtbij

De GGD is zo georganiseerd dat zij dichtbij de gemeente en ‘mienskip’ staat. Onze teams hebben altijd een focus op de lokale situatie. In verband met het hoge specialistische karakter, voeren we een aantal onderdelen op provinciaal niveau uit. We onderzoeken en adviseren waar samenwerking op provinciaal niveau efficiënter en effectiever is.

Zelforganisatie

De GGD-medewerkers zelf zijn het belangrijkste GGD kapitaal om goed werk te kunnen leveren voor de publieke gezondheid. We werken volgens het concept van zelforganisatie om de professional waar mogelijk ruimte te geven voor de professionele keuzes.

> “GGD en gemeenten hebben elkaar hard nodig om effectief te kunnen zijn. Het gaat om de combinatie van inhoudelijke gezondheidskennis en inzicht en bevoegdheden in andere beleidsdomeinen.”

Bijdrage en rollen GGD Fryslân

GGD Fryslân:

- Adviseert over de gezondheidssituatie op basis van data, monitoring en onderzoek.
- Adviseert over de gezondheidsaspecten van (bestuurlijke) beslissingen.
- Is kennispartner op het gebied van gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming.
- Voert wettelijke taken uit: op het gebied van jeugdgezondheidszorg, gezondheidsbevordering en gezondheidsbescherming.
- Is het vangnet voor groepen die tussen wal en schip dreigen te raken.
- Vervult de rol van verbinder tussen medisch, fysiek en sociaal domein en overige samenwerkingspartners.
- Vervult een coördinerende rol bij het maken van afspraken over preventie.
- Neemt als netwerkorganisatie deel aan uiteenlopende netwerken over gezondheid en welzijn en vormt in dat kader een belangrijke spin in het web.
- Regisseert verschillende lokale en regionale projecten.
- Adviseert over crisissituaties en vervult een uitvoerende rol.
- Is toezichthouder in het kader van de Wet Kinderopvang en WMO.

De directeur Publieke Gezondheid is de onafhankelijke adviseur en verbinder in reguliere en opgeschaalde zorg.

De rol van GGD Fryslân en de geleverde bijdrage verschilt per taak, levensfase en netwerkpositie. De advies- en kennisrol geldt voor het hele spectrum van de publieke gezondheid en is gericht op alle levensfasen. Advisering is in eerste instantie gericht op de Friese gemeenten en krijgt zoveel mogelijk lokaal vorm.

Voor **'lyts'** en **'jong'** springt de uitvoering van de wettelijke taak Jeugdgezondheidszorg het meest in het oog. Daarnaast is de GGD/JGZ meer en meer de verbinder en kennispartner in het netwerk.

Bij **'grut'** ligt nu het accent op de uitvoering van gezondheidsbeschermingstaken. Door advies en coördinatie (de Friese Preventieaanpak in het bijzonder), komt er meer aandacht voor universele preventie en gezondheidsbevordering voor de hele bevolking.

Voor **'wiis'** is de GGD nu vooral adviseur en partner voor individuele gemeenten, maar ook steeds meer in het Friese netwerk.

Ontwikkelingen en ambities in de context van publieke gezondheid

In de volgende hoofdstukken worden ontwikkelingen en ontwikkelingen en ambities geschetst die betrekking hebben op jeugd of volwassenen. Daarnaast zien we enkele grote ontwikkelingen die de hele samenleving raken, met bijbehorende opgaven.

Versterking infectieziektebestrijding

Naar aanleiding van de coronapandemie is de versterking van de infectieziektebestrijding in een stroomversnelling gekomen. Een beleidsagenda Versterking infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid is in de maak. Doel is om goed voorbereid te zijn op een toekomstige pandemie. Daarnaast heeft het Ministerie van VWS de intentie uitgesproken, een publieke vaccinatievoorziening voor de hele bevolking bij de GGD te beleggen en op die manier een toekomstbestendig vaccinatiestelsel te creëren.

Houdbare zorg

Een groot vraagstuk is het betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid beveelt in het rapport Houdbare zorg het volgende aan: zet op een meer verplichtende manier en vanuit verschillende beleidsterreinen in op brede gezondheid en preventie. Een Integraal Zorgakkoord (IZA) waar preventie een plek in krijgt, is in ontwikkeling. Ook in Fryslân klinkt de behoefte om de druk op de zorg te verminderen door meer 'naar de voorkant' te gaan en meer te werken vanuit positieve gezondheid, in plaats van vooral het voorkomen en genezen van ziekte. De Directeur Publieke Gezondheid (DPG) heeft voor de continuïteit van zorg een onafhankelijke adviesrol en is de verbinder in reguliere en opgeschaalde zorg. De rol van de DPG is tijdens de coronapandemie duidelijker geworden, ook in Fryslân. Voor de ketenzorg in het jeugddomein wordt nadrukkelijk een beroep gedaan op deze onafhankelijke adviesrol van de GGD voor de gemeenten.

Preventie minder vrijblijvend

Het draagvlak voor preventie is enorm gegroeid, mede door de verwachte bijdrage van preventie aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken. Na enkele decennia van pionieren en ontwikkelen, is er nu de wens om de inzet op preventie minder vrijblijvend te laten zijn. Het Nationaal Preventieakkoord met gekwantificeerde doelen is een aanzet hiertoe. VWS bereidt een wetswijziging van de WPG voor waarbij meer sturing op ambities en thema's wordt overwogen. In Fryslân is met de Friese Preventieaanpak (FPA) al een start gemaakt hiermee. De algemene ambitie van de FPA luidt: Een goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen.

FPA: levensloopbenadering

Over de domeinen van het stelsel heen

Een breed gedeeld inzicht is dat de versterking van preventie een domeinoverstijgende aanpak vraagt. VWS overweegt dan ook in de nieuwe wetgeving voor zowel gemeenten als verzekeraars de verplichting op te nemen, met elkaar samen te werken. VNG en Zorgverzekeraars Nederland stelden een gezamenlijk Preventiestatement op waarin wordt gepleit voor gezondheid als maatschappelijke mindset. In Fryslân bestaat dit besef ook al jaren, hetgeen heeft geleid tot de ontwikkeling van het Friese Preventiemodel, de Friese Samenwerkingsagenda, De Friese Preventieaanpak en de Bestuurstafel Seker & Sûn. De kunst is om met de veelheid aan samenwerkingsverbanden de focus op preventie scherp te houden en geen dingen dubbel te doen. Friese gemeenten, zorgverzekeraar De Friesland en GGD Fryslân hebben met de Friese Preventieaanpak een sterke structuur gecreëerd om het hele scala van preventie te organiseren: van universele tot selectieve, geïndiceerde en zorggerelateerde preventie. Dankzij gedeelde inzichten zijn zij samen in staat, deze domeinoverstijgende benadering te vertalen naar lokaal niveau.

Gezonde leefomgeving

Betreffende de fysieke leefomgeving staan de gemeenten voor grote opgaven. Met name op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, behoud van biodiversiteit, bouwopgave en wonen en zorg. Gezondheid raakt aan al deze thema's. De Omgevingswet biedt de kans, om in de integrale afweging bij ruimtelijke beslissingen, gezondheid mee te nemen. Er is zowel aandacht voor risico's van de leefomgeving voor gezondheid (het schone lucht akkoord, vergroening) als voor het benutten van de fysieke leefomgeving om gezond gedrag te bevorderen. De VNG betoogt in de position paper Samenwerken aan de gezonde leefomgeving dat gezondheid als zachte waarde beter in positie moet worden gebracht tegenover de harde waarden. Gezonde leefomgeving is een van de vier speerpunten in de Landelijke nota gezondheidsbeleid.

Mentale gezondheid

Een relatief nieuw thema binnen preventie is mentale gezondheid. De aandacht hiervoor is versterkt door de toename van mentale gezondheidsproblemen tijdens en na de coronapandemie. Er waren al wel programma's gericht op depressie of suïcide, maar de intentie is nu meer om in de volle breedte van preventie, domeinoverstijgend aan mentale gezondheid te werken. Met de 'Aanpak Mentale Gezondheid': van ons allemaal wil het Ministerie van VWS een beweging op gang brengen, gericht op een mentaal gezond Nederland, met aanvullend specifieke aandacht voor jongeren en jongvolwassenen, werkenden en inwoners in een kwetsbare positie. De landelijke aandacht en programma's die op de planning staan geven sturing en zijn behulpzaam voor Fryslân, onder meer binnen de Friese Preventieaanpak.

Agenda publieke gezondheid voor Elkenien

Meer met data

- Ontsluiting van eigen cijfers op een publiek toegankelijke plek om dit breed beschikbaar te maken via de Gezondheidsatlas
- Samenwerking met andere partijen om data, cijfers en informatie uit verschillende bronnen bij elkaar te brengen om een breder zicht te krijgen op de maatschappelijke opgaven.
- Ontsluiting eigen GGD-data en de ontwikkeling van evaluatie- en monitoringinstrumenten.
- Nauwe samenwerking met universiteiten en hogescholen.

Slagvaardige infectieziektebestrijding

- Om tot een meer slagvaardige, flexibele en opschaalbare bestrijding van grootschalige infectieziektecrises en andere mogelijke gezondheidscrises te komen, is het noodzakelijk dat de basis op orde is. Daarvoor moet de regionale infectieziektebestrijding in al haar onderdelen in kwantiteit en kwaliteit worden versterkt. Dit is zowel een regionale als een landelijke opgave.

Realiseren van maatschappelijke zorg

- De Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS) gaat veel impact hebben op ons werk. Diensten zullen verder worden ontwikkeld

Impact met gezondheidsvordering

- Onze preventieprogramma's uitvoeren en verrijken onder de vlag en met het netwerk van de Friese Preventieaanpak. Dit betekent o.a. meer aandacht voor achterliggende factoren van gezondheid.
- Advies aan gemeenten over gezondheidsbevordering betreffende volwassen doelgroepen.
- Meer aandacht voor selectieve preventie, ook bij gezondheidsbevordering.
- Actieve bijdrage aan de Friese Preventieaanpak door coalities te coördineren.

Brede toepassing van positieve gezondheid

- Actief sturen op en adviseren over de cultuuromslag van zorg naar gezondheid en de beweging van positieve gezondheid in Fryslân.

Deskundig advies over gezonde leefomgeving

- De GGD is als deskundig adviseur Gezonde Leefomgeving meer en meer een logische partner voor Friese overheden en ketenpartners bij het inrichten van de fysieke leefomgeving.
- De GGD adviseert over de gemeentelijke instrumenten Omgevingsvisie, Omgevingsplan en eventueel Omgevingsprogramma.
- In de komende jaren wordt duidelijk wanneer er een advies van de GGD gewenst is ten aanzien van omgevingsvergunningen en gebiedsspecifieke ontwikkelingen. Dit wordt in afspraken of planregels vastgelegd.

Naar een integraal calamiteitenplan

Wij versterken onze paraatheid bij een ramp of crisis met een integraal calamiteitenplan. De GGD is verantwoordelijk voor de volgende processen:

- Infectieziektebestrijding
- Medische Milieukunde
- Coördinatie van de Psychosociale Hulp
- Gezondheidsonderzoek bij Rampen

Wat blijven we doen?

- (Epidemiologisch) onderzoek en de Academische werkplaats
- Gezondheidsadvies bij gemeentelijke beslissingen
- Gezondheidsbevordering
- Programmaleiding Friese Preventieaanpak
- Forensische geneeskunde / lijkschouw
- Infectieziektebestrijding en infectiepreventie
- Reizigersadvisering
- TBC-bestrijding
- Seksuele gezondheid
- Medische milieukunde
- Publieke gezondheidszorg Asielzoekers (PGA)
- Technische hygiënezorg
- Maatschappelijke zorgtaken:
  - Meldpunten vervuiling en verwaarlozing en zorgwekkend gedrag
  - Onverzekerdenzorg
  - Verkennend onderzoek en horen in het kader van de WVGGZ
  - Suïcidepreventie

Opvallend in gezondheid

- Toegenomen infectiedruk
- Chronische ziekten blijven
- Toenemende ongelijkheid
- Laagopgeleiden ervaren een minder goede gezondheid
- Toename mentale klachten
- Een ouder wordende samenleving
- Klimaatgerelateerde gezondheidsproblemen gaan toenemen
- Jongvolwassenen zijn het minst tevreden over hun leefomgeving

Lyts

tot 4 jaar

Onze missie: een gezonde kansrijke start voor ieder kind

Als uitvoerder van de Jeugdgezondheidszorg zetten we voor de allerjongsten alles op alles om elk kind een kansrijke start te geven. Vanuit ons basisaanbod zijn diensten beschikbaar voor elk kind, waar de wieg ook staat. Dit begint met prenatale zorg. We werken aan kansengelijkheid. Daarbij maken we de omslag naar nieuwe, behoeftegestuurde en gedifferentieerde manieren van werken: meer collectief en digitaal waar dit kan, maar intensiever, persoonsgerichter waar dit moet.

We versterken onze rol als regisseur en adviseur in de hele keten van zorg en preventie.

Agenda publieke gezondheid voor Lyts

MEER NADRUK OP RELATIE EN ONDERSTEUNING VAN HET OUDERSCHAP

NAAR EEN JEUGDGEZONDHEIDSZORG 3.0

- Breed basisaanbod Jeugdgezondheidszorg
- Extra aandacht tijdens de eerste 1000 dagen, o.a. middels het prenataal huisbezoek
- Meer behoeftegestuurd werken
- Meer regie bij de ouders
- Meer collectief en digitaal
- Samenwerking in de keten als stevige partner als het gaat om preventie in het sociale en medische domein

ACTIEVE BIJDRAGE AAN NETWERK(VORMING)

- Coördineren provinciaal netwerk Kansrijke start
- Deelname in coalities en netwerken van de Friese Preventieaanpak en deze deels trekken en faciliteren

Wat blijven we doen?

- Begeleiding van alle kinderen bij groei en ontwikkeling
- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma
- Passende ondersteuning, zo vroegtijdig, licht en dichtbij mogelijk en zo zwaar als nodig met o.a. Integrale vroeghulp
- Coördineren provinciaal netwerk Kansrijke start
- Uitvoeren Nu niet zwanger
- Toezicht kinderopvang
- Bijdragen aan een gezonde kinderopvang
- Een rookvrije opgroeiomgeving
- Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

> We werken collectief en digitaal waar dat kan, maar intensiever en persoonsgerichter waar het moet.

Opvallend in gezondheid

- Eén op de tien jonge ouders heeft onvoldoende ouderschapbuffers waarbij het percentage hoger is in eenoudergezinnen. Deze ouders hebben vaker een steuntje in de rug nodig bij de opvoeding.
- Het aantal baby's dat te vroeg wordt geboren (zwangerschapsduur < 37 weken) of een te laag geboortegewicht heeft, daalt.
- Eén op de tien jonge ouders rookt, waarbij het percentage hoger is bij ouders met een lagere sociaaleconomische status.

Wat speelt er?

- Toekomstagenda Publieke gezondheid voor de jeugd
- Hervormingsagenda 2022-2028 om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel (financieel) beter beheersbaar te maken.
- Fryske Regiovisie Jeugdhulp
- Ambitie van Kansrijke Start: meer kinderen een kansrijke start. Gemeenten ontvangen hiervoor meer middelen op basis van het Coalitieakkoord.
- Het doel van de Friese Preventieaanpak voor 'lyts' luidt: In 2030 groeien jonge kinderen in Fryslân kansrijk op in een gezonde en veilige omgeving.

Jong

4 tot 18 jaar

Onze missie: gezond opgroeien in een kansrijke omgeving

Voor de schoolgaande jeugd en hun opvoeders zijn we als uitvoerder van Jeugdgezondheidszorg vanzelfsprekend aanwezig, in ieder geval digitaal en op school. We normaliseren en demedicaliseren; bieden lichte hulp om de veerkracht van ouders te versterken. We hebben korte lijntjes met het netwerk, zoals gebiedsteams en huisartsen. Waar meer nodig is, zijn we de poortwachter en centrale zorgverlener naar intensievere (duurdere) vormen van hulp en ondersteuning. Daarbij werken we samen met kind en opvoeder: shared decision making. Ook voor 'jong'maken we een omslag: publieke gezondheid voor iedereen: collectief en digitaal waar dit kan; intensiever, op basis van behoefte, persoonsgerichter waar dit moet.

Gezondheidsbevordering richten we steeds meer op omgevingen waar kinderen verkeren: de gezonde keuze makkelijk en aantrekkelijk maken. Mentale gezondheid krijgt daarbij extra aandacht.

We versterken onze rol als regisseur en adviseur in de hele keten van zorg en preventie.

Agenda publieke gezondheid voor Jong

IN ADVIES EN UITVOERING MEER NADRUK OP

- Mentale gezondheid
- Suïcidepreventie
- Relatie en ondersteuning van het ouderschap
- Schoolverzuim

NAAR EEN JEUGDGEZONDHEIDSZORG 3.0

- Meer aanwezigheid JGZ-professionals op scholen
- In de werkwijze meer behoeftegestuurd werken: vanaf 11 jaar een groepsbenadering waar dat kan, en extra individuele aandacht waar dat nodig is
- Samenwerking in de keten als stevige partner als het gaat om preventie in het sociale en medische domein.

ACTIEVE BIJDRAGE AAN NETWERK(VORMING

- Doorontwikkeling naar IJslandse aanpak / Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO)
- Deelname in coalities en netwerken van de FPA en deze deels faciliteren
- Verkenning gezonde basisschool van de toekomst

Wat blijven we doen?

- Begeleiding van alle kinderen bij veilige groei en ontwikkeling
- Uitvoeren Rijksvaccinatieprogramma
- Passende ondersteuning, zo vroegtijdig, licht en dichtbij mogelijk en zo zwaar als nodig
- Digitale diensten als JouwGGD en chatmogelijkheid aanbieden
- Leefstijlprogramma's: Nuchtere Fries, Nuchter over gewicht, Rookvrije generatie, Gezonde school
- Ondersteuning bij crisis of calamiteiten op school
- Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers

> Gezondheidsbevordering gaat steeds meer over een gezonde omgeving voor kinderen zodat gezonde keuzes makkelijk en aantrekkelijk zijn.

Opvallend in gezondheid

- Basisschoolkinderen zijn gezonder gaan eten en drinken maar minder gaan bewegen. Ze gaan vooral minder vaak lopend of fietsend naar school. Een op de drie ouders vindt de schoolroute onveilig.
- Van alle tien basisschoolkinderen heeft er één overgewicht waarbij het percentage hoger is in gezinnen met een lagere sociaaleconomische status.
- Ouders houden minder vaak rekening met hun rook- en drinkgedrag naarmate hun kind ouder wordt.
- Jongeren zijn minder weerbaar geworden en voelen zich minder vaak gelukkig. De coronamaatregelen hebben hier een rol in gespeeld. Veel jongeren hebben mentale gezondheidsproblemen zoals eenzaamheid, somberheid en angst ervaren.
- Een kwart van de jongeren doet aan bingedrinken. Het percentage dagelijks rokende jongeren ligt stabiel.

Wat speelt er?

- Landelijke nota gezondheidsbeleid: Druk op het dagelijks leven bij jeugd en jongvolwassenen is een van de vier speerpunten
- Toekomstagenda Publieke gezondheid voor de jeugd
- Hervormingsagenda 2022-2028 om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel (financieel) beter beheersbaar te maken
- Veel Friese gemeenten hebben interesse voor de IJslandse aanpak / Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)
- Het doel van de Friese Preventieaanpak voor ‘jong’ luidt: In 2030 zijn kinderen in Fryslân veerkrachtig en voorbereid op een zelfstandig en gezond leven.

Grut

18 tot ongeveer 67 jaar

Onze missie: gezondheidspotentieel versterken

Deze levensfase is het meest omvangrijk: in de eerste periode staan kwalificeren, werk, bestaanszekerheid, relatievorming en ouderschap centraal. In de tweede fase komen werk volhouden, kinderen die het huis verlaten, echtscheiding, zingeving, overlijden van ouders en generatiegenoten, beginnend lichamelijk ongemak meer op de voorgrond. Dat heeft implicaties voor wat we als opdracht zien in publieke gezondheid. Voorheen ging onze aandacht voor de volwassen bevolking vooral uit van gezondheidsbeschermingstaken of vanuit een vangnetfunctie. Dit blijft belangrijk, maar vanwege de gewenste transitie naar gezondheid en veerkracht centraal, gaan we meer bijdragen aan een gezonde en vitale bevolking door – waar mogelijk – kennis over gezondheid en universele preventie in te brengen in het netwerk en in omgevingen als dorp, wijk en werk. De Friese Preventieaanpak is een belangrijk vehikel hierbij. Bij jongvolwassenen is er extra aandacht voor ouderschap en mentale gezondheid. Vanaf ongeveer 55 jaar verdient vitaal ouder worden meer aandacht.

Agenda publieke gezondheid voor Grut

MEER NADRUK OP

- Mentale gezondheid van met name jongvolwassenen
- Gezond leven, gezondheidspotentieel
- Vitaal ouder worden (vanaf ongeveer 55 jaar)

MEER VERBINDING MET HET LOKALE NETWERK

- Om onze gezondheidskennis in te brengen
- Om aan te kunnen sluiten bij de mienskip, de inwoners
- Om gezondheidsmogelijkheden te vergroten
- Gericht op eigen regie, veerkracht, positieve gezondheid
- Door financiële problematiek te signaleren

ACTIEVE BIJDRAGE AAN NETWERK(VORMING)

- Deelname in coalities en netwerken van de FPA en deze deels faciliteren
- Met partners onze leefstijlprogramma's verbreden naar werkvloer en wijken

> "Er is een transformatie nodig om ook bij de volwassen bevolking te werken aan gezondheid en veerkracht en niet vanuit de problemen."

Wat blijven we doen?

- Stoppen-met-roken-trainingen
- Uitvoeren Nu niet zwanger

Opvallend in gezondheid

- Jongvolwassenen hebben vaker dan andere leeftijdsgroepen psychische problemen en ervaren vaker (heel) veel stress. De coronamonitoren van de afgelopen twee jaar laten zien dat deze groep de grootste mentale klappen heeft gekregen, de psychische gezondheid is het meest afgenomen bij deze groep en lijkt nog niet te herstellen.
- Elke dag overlijden in Nederland 5 mensen door zelfdoding. Het gaat hier relatief vaak om mannen van 40-70 jaar (bron 113.NL).
- Wie al overgewicht had, is zwaarder geworden: het aantal mensen met obesitas is in alle leeftijdsgroepen binnen ‘grut’ licht toegenomen.
- De dalende trend in het aantal rokers zet in alle leeftijdsgroepen binnen ‘grut’ door.
- Hoe jonger hoe vaker iemand wekelijks sport en voldoet aan de beweegrichtlijnen. In de leeftijdsgroep 18-34 voldoet 6 op de 10 mensen aan de beweegnorm en ook sport 6 op de 10 mensen wekelijks. In de leeftijdsgroep 50-64 jaar voldoet ongeveer de helft aan de beweegrichtlijnen en sport 4 op de 10 mensen wekelijks.

Wat speelt er?

- Landelijke nota gezondheid vraagt aandacht voor:
  - druk op het dagelijks leven, vooral van jongvolwassenen
  - verkleinen gezondheidsachterstanden
- De invoering van de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS).
- De ambities van het Nationaal Preventieakkoord zijn deels gericht op volwassenen (roken, alcohol, overgewicht).
- Het doel van de Friese Preventieaanpak voor ‘grut’ luidt: in 2030 leven volwassenen in Fryslân gezond en houden zij balans in hun leven.

Wiis

over de derde levensfase

Onze missie: gezond en vitaal ouder worden

We gaan op de bres voor gezond en vitaal ouder worden. Onze ambitie is kwetsbaarheid uit te stellen en daarmee de ‘derde levensfase’ te verlengen. We benaderen ouder worden als een volwaardige levensfase waarbij iedereen er, ongeacht leeftijd, toe doet. Vanuit dit ‘waardeerperspectief’ adviseren we ondersteuning van ouderen bij het vormgeven van hun leven volgens hun eigen wensen en mogelijkheden. De veerkracht van ouderen kan worden vergroot door op een positieve manier aandacht te vragen voor ouder worden en de uitdagingen die daarbij horen. Dit vraagt niet alleen iets van de curatieve zorg, maar is een opgave voor de hele samenleving en de preventieve publieke gezondheid.

Met advies en kennis dragen we bij aan de transformatie van het denken vanuit kwetsbaarheid naar het bevorderen van gezondheid en vitaliteit. Indien gewenst is een (lokale) regierol mogelijk.

Agenda publieke gezondheid voor Wijs

OP DE BRES VOOR GEZONDHEID EN VITALITEIT VAN OUDEREN

- In verbinding met het netwerk
- In verbinding met ouderen(organisaties)
- Focus op beeldvorming en vitaliteit
- Gericht op eigen regie, veerkracht
- Gericht op inwoners in de derde levensfase
- Actieve rol in FPA
- Onderzoekend, in ontwikkeling

AAN DE SLAG MET VALPREVENTIE

- kennisdeling n.a.v. pilot in één gemeenten
- Handreiking regierol gemeenten

VERSTERKEN INFECTIEPREVENTIE

- Ondersteuning intramurale zorg
- Grotere rol bij vaccinaties

> “Laten we werken vanuit het waardeerperspectief: iedereen doet ertoe en we kijken niet alleen naar ouderen vanuit een beeld van kwetsbaarheid.”

Wat blijven we doen?

- Operationaliseren van ‘Fitaal wiis-model’ met lectoraat publieke gezondheid en ouderen
- Advies en dienstverlening aan gemeenten op maat

Opvallend in gezondheid

- Ouderen waren in de afgelopen coronaperiode het meest veerkrachtig als het gaat om psychische gezondheid. Ondanks dips tijdens de lockdowns, is de afname van psychische gezondheid bij hen het kleinst.
- Bijna de helft van de ouderen beweegt minder dan de richtlijn voorschrijft. Daarnaast sport twee op de vijf minder dan gewenst. Hier is ruimte voor gezondheidswinst.
- De leeftijdsgroep 65-74 jaar doet het vaakst vrijwilligerswerk ten opzichte van andere leeftijdsgroepen: twee op de vijf ouderen in deze groep is actief als vrijwilliger.
- De ervaren gezondheid neemt geleidelijk af. Onder 75-plussers ervaart 64% de eigen gezondheid als goed tot zeer goed.
- Bijna de helft van de 75-plussers ervaart eenzaamheid.

Wat speelt er?

- Het Fries Sociaal Planbureau benoemt het opvangen van de gevolgen van de vergrijzing als een van de vier grote opgaven voor Fryslân. De uitdaging is, een leefbare omgeving voor de groeiende groep ouderen en hun naasten te bieden.
- De Raad voor de volksgezondheid en samenleving beschrijft de derde levensfase als volgt: deze nog steeds langer wordende periode tussen het werkende leven en de periode van gevorderde ouderdom en kwetsbaarheid vormt de derde levensfase. Deze fase begint na pensionering en gaat uiteindelijk geleidelijk over in de vierde levensfase, wanneer kwetsbaarheid groter wordt en de behoefte aan hulp en zorg toeneemt. De derde levensfase is niet strikt aan leeftijden gebonden. Wanneer deze begint en hoe lang deze duurt, verschilt per persoon.
- Volgens de Landelijke nota gezondheidsbeleid is Vitaal ouder worden een van de vier speerpunten voor gemeentelijk gezondheidsbeleid.
- De Raad voor ouderen stelt dat ouder worden een volwaardige fase in het leven is waarin mensen zich kunnen ontwikkelen en nieuwe dingen kunnen leren en een onmisbare bijdrage aan de samenleving kunnen leveren: wij noemen dit het ‘waardeerperspectief’.
- Preventie en gezond ouder worden is een groeiend thema in beleid en zorg onder meer in relatie tot de verwachte krapte in de zorg.
- VWS bereidt een Landelijk Programmaplan Valpreventie voor. Valpreventie is een speerpunt voor gemeenten volgens de Landelijke nota Gezondheidsbeleid. GGD Fryslân heeft in één gemeente een pilot gecoördineerd in opdracht van VWS.
- Het doel van de Friese Preventieaanpak voor ‘wiis’ luidt: In 2030 doen ouderen in Fryslân in een zo goed mogelijke mentale en fysieke gezondheid naar eigen behoefte en zonder belemmering mee.

Organisatie

De organisatorische speerpunten voor de komende tijd zijn gericht op duurzaamheid, procesgericht werken en het doorontwikkelen van het concept zelforganisatie om ruimte te geven aan professionals.

Het personeelsbeleid, gericht op vitaliteit, leren en ontwikkeling, werving en behoud van medewerkers, is cruciaal om de inhoudelijke ambities te bereiken.

Duurzaamheid

We vinden het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen en zijn van mening dat we daar als overheidsorganisatie een voorbeeldfunctie in hebben. De Sustainable Development Goals sluiten bovendien goed aan bij onze inhoudelijke doelen.

Wat gaan we speciaal doen

- We werken met duurzame materialen
- Onze locaties functioneren klimaatneutraal
- Onze mobiliteit is slim, efficiënt en duurzaam

Personeel

De crises van de afgelopen jaren hebben ons geleerd dat wij ons voortdurend moeten kunnen aanpassen aan dat wat de buitenwereld van ons vraagt. Dit vraagt een grote dosis aanpassings- en uithoudingsvermogen.

Tegelijkertijd hebben wij wettelijke en reguliere taken die juist om stabiliteit vragen. Voor al die verschillende opgaven hebben we passend personeel nodig. Door de schaarste op de arbeidsmarkt, die wordt versterkt door de vergrijzing en pensionering van een deel van ons personeel, staan we voor een grote uitdaging. Dit vraagt creativiteit, anders denken en maatwerk.

- We passen functiedifferentiatie en taakherziening toe.
- We werken samen met andere grote werkgevers en opleiders in het noorden.
- Personele aspecten: werving en selectie, het behoud van personeel en vooral scholing, leren en ontwikkelen, worden belangrijke pijlers in ons kwaliteitssysteem.
- Bevorderen vitaliteit van medewerkers vanuit het perspectief van positieve gezondheid.

Procesgericht werken

Bewust procesgericht werken vraagt binnen de Veiligheidsregio Fryslân de nodige aandacht. We zijn van mening dat dit nog meer efficiëntie, duidelijkheid en kwaliteit in ons werk op gaat leveren.

We streven een gezonde balans na in het uniformeren, door processen optimaal in te richten en diversiteit te behouden om het werk zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij onze bedoeling en onze klanten. Procesmatig werken is een middel om onze doelen zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen bereiken. Speciale aandacht krijgt de veilige digitalisering van onze dienstverlening en de mogelijkheden om datagestuurd te kunnen werken.

- Ieder jaar analyseren we systematisch de processen van een aantal GGD-diensten. Deze manier van werken ondersteunen we met ruimte voor innovatie en ontwikkeling, aansluitend bij onze visie op academisering.
- Inrichten van systemen voor dataverzameling.
- Verbeteren van datakwaliteit: vastleggen en verzamelen van data, bepalen welke data nodig zijn.

Zelforganisatie

De GGD werkt sinds 2015 volgens het concept van zelforganiserende teams. Om dit concept nog beter tot zijn recht te laten komen, komen er aanpassingen in de organisatiestructuur en het instrumentarium. Teams beschikken over instrumenten als dashboards, een teamkompas en een intranet om integraal samen te werken.

Wat speelt er?

- Klimaatopgave
- Energieprijzen
- Hybride werken is de nieuwe norm
- Schaarste op de arbeidsmarkt
- Uitstroom personeel vanwege pensionering
- Veiligheidsregio Fryslân is een Great place to work
- Aandacht voor privacy en digitale veiligheid
- Wijzigingen in opleidingstrajecten
- Veiligheidsregio voldoet aan BIO-Norm, GGD aan NEN–norm
- Aansluiten Sustainable Development Goals
- Flexibele inzet personeel in crisis
- Netwerkpositie en regierol betreffende gezondheidsdata

Bijlage 1: Bronnen en cijfers die we volgen

De bronnen van de gezondheidsinformatie in deze agenda zijn – voor zover niet anders aangegeven – waarstaatjegemeente.nl, panelonderzoeken Corona van de Gedragsunit (samenwerking RIVM en GGD'en) en de gezondheidsmonitoren.

Cijfers die we volgen

Ieder jaar vindt bijstelling en concretisering van deze agenda plaats. Daarbij worden verschillende indicatoren gebruikt voor de monitoring van de gezondheid. Hieronder worden enkele genoemd die we verzamelen met eigen onderzoek of betrekken uit andere bronnen. Eigen data worden binnenkort ontsloten via de Gezondheidsatlas.

	Elkenien	Lyts	Jong	Grut	Wiis
Hinder en verstoring geluid	x				
Hinder geur	x				
Woonomgeving	x				
Groen in omgeving	x				
Blootstelling fijnstof, NO2	x				
vroeggeboorten		x			
Levensverwachting bij geboorte		x			
Ervaren opvoeding		x		x	
Kinderen in kwetsbare situatie		x	x		
Kinderen met risico op taalachterstand		x	x		
Meldingen veilig thuis		x	x		
Aantal rookvrije plekken	x				
Aantal gezonde kinderopvang en scholen		x	x		
Psychische ongezondheid			x	x	x
Ervaren gezondheid			x	x	x
Eenzaamheid			x	x	x
Beweegrichtlijnen			x	x	x
Lid sportvereniging			x	x	x
Alcoholgebruik			x	x	x
Rookgedrag			x	x	x
Druggebruik			x	x	
Overgewicht			x	x	x
Jongeren met gebruik jeugdhulp		x	x		
Aantal suïcides			x	x	x
Gebruik wijkverpleging				x	x
Gebruik GGZ / POH-HGGZ				x	x
Ziekenhuisopnames nieuwvorming, HVZ, psychiatrie				x	x
Meldingen verwarde persoenen				x	x
Mantelzorg bieden of ontvangen			x	x	x
Levensverwachting bij 65 jaar					x
Ziekenhuisopnamen bij valongeval					x

NB niet iedere indicator wordt jaarlijks geüpdatet.

Bijlage 2: Totaaloverzicht taken en wettelijke grondslag

Taak	Wettelijke Grondslag	Levensfase
Epidemiologie	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, Art. 14, GR	Elkenien
Beleidsadvisering	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2b en 2c, Art. 14, GR	Elkenien
Medische Milieukunde	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2e, Art. 14, GR	Elkenien
Academische Werkplaats	Wet publieke gezondheid Art. 2, lid 2a, 2b en 2c, Art. 14	Elkenien
Gezondheidsbevordering	Wet publieke gezondheid Art.2, lid 2d, GR	Elkenien
Infectieziektebestrijding	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Elkenien
TBC-bestrijding	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Elkenien
Soa / Sense	Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Elkenien
Reizigersvaccinatie	In belang van Wet publieke gezondheid Art. 6, GR	Elkenien
Publieke gezondheidszorg Asielzoekers	Wet COA	Elkenien
Maatschappelijke zorg	Wet Maatschappelijke Ondersteuning	Elkenien
Arrestantenzorg	Wettelijke taak van de politie	Elkenien
Lijkschouw	Wet op de lijkbezorging, GR	Elkenien
Verkennend onderzoek en horen	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg Art, 5:1	Elkenien
Inspecties WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning, Art. 6.1	Elkenien
Technische hygiënezorg	Wet publieke gezondheid Art, 2 lid 2f	Elkenien
Inspecties kinderopvang	Wet kinderopvang, Art 1.61 lid 2	Lyts
Jeugdgezondheidszorg	Wet publieke gezondheid Art. 5 lid a t/m e, Art. 6b lid 3, Art 14, GR	Lyts en jong
Publieke gezondheidszorg voor ouderen	Wet publieke gezondheid Art.5a	Wiis

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

Meerjarenkoers 2023-2026

Harlingertrekweg 58 - 8913 HR Leeuwarden